

Na prelome rokov

Jeden rok odchádza, strieda ho nový.

Nerozlučne k takýmto časom patria hodnotenia predošlého roka a zamýšľanie sa nad bližšou, či vzdialenejšou budúcnosťou.

Mali by sme sa pozrieť pravde rovno do očí. Je to nevyhnutné pre pravdivé vyhodnotenie dosiahnutých výsledkov a ich využitie pri nasmerovávaní ďalšieho napredovania inštitúcie. Pochopiteľne, najprísnejšie posudky aj tak predkladá verejnosť, teda používatelia knižnice. Počúvame tento silný hlas veľmi pozorne, zaznamenávame ho, a zužitkovávame spätne pre zlepšenie práce v prospech tých, ktorí knižnicu navštevujú.

Prelom rokov je časom, keď častejšie zaznieva slovo ďakujem.

Neberiem to ako nutnosť. Žiada sa mi poďakovať sa za prácu všetkým pracovníkom Oravskej knižnice, spolupracovníkom tak tunajším i za hranicami, i všetkým, ktorí sa roku 2010 podieľali na práci knižnice v prospech jej používateľov.

Prelom rokov je zároveň časom, keď sa vyslovujú prania.

Máme ich veľa. Samozrejme zdravie v prvom rade.

V našich myšliach však rezonuje prístavba knižnice.

Peter Huba
riaditeľ

Oravskej knižnice Antona Habovštiaka
v Dolnom Kubíne

Priateľ knižnice 1/2011

Od roku 2009 vydáva:

Oravská knižnica Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne

Adresa: S. Nováka 1763/2

026 80 Dolný Kubín

Vychádza: dvakrát ročne

Zostavovateľ a zodpovedný redaktor: Peter Huba

Zápis v evidencii Ministerstva kultúry SR pod číslom:

EV 2938/09

ISSN 1337-9534

Z obsahu:

Na prelome rokov 1

Čriečky 3

Vybrali sme 7

Obojstranne prospešná spolupráca 12

Podujatia Oravskej knižnice 15

Noc čierneho jednorožca 17

Do rozprávky tadiaľto 18

Darujme si kúsok historických tradícií 19

Oravská knižnica na knižnom veľtrhu BIBLIOTÉKA 2010 23

Prezentácie nových kníh 24

Štandardy vo verejných knižniciach 25

Kalendárium 30

Predstavujeme

Marta Franeková 34

Tomáš Toček 36

Otília Štepitová 37

Miroslav Karcol 39

60 Oravská knižnica Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne 40

Farebné a čiernobiele fotografie:

archív Oravskej knižnice Antona Habovštiaka v
Dolnom Kubíne, Petra Hubu

Čriečky

Na začiatku bolo slovo. Čisté, magické ako oko kontrolnej žiarovky. Potom mozaika viet zo starých prameňov, mená a skutky ľudí takmer zavial čas, zasypal pieskom, zaplavil vodou. Príbehy sa roztratili, rozbili. Pozbierajme, čo sa zachovalo.

O koho ide? Boli to svojho času najvzdelanejší ľudia na Orave. Budeme ich hľadať vo Veličnej, Dolnom Kubíne a Leštínach.

Ako hlboko nám treba ísť do histórie? Do obdobia náboženských a stavovských nepokojov na rozhraní 17. a 18. storočia.

Životy ľudí sa aj vtedy odohrávali na pozadí domácich i širších udalostí. Habsburgovci neboli ochotní potvrdiť a strážiť slobodu vyznania. Protestantom v rokoch 1659–1681 odobrali 888 kostolov, zlikvidovali početné cirkevné zbory. Ostrý rekatolizačný kurz uplatňovala cirkevná a svetská vrchnosť až do tolerančného patentu Jozefa II. (1781).

V roku 1672 na Orave povstalci Gašpara Piku podráždení plienením cisárskeho vojska a rekatolizáciou sa zmocnili Oravského hradu.

V roku 1673 a 1674 sa konali v Bratislave sudy, na ktoré predvolali protestantských kňazov a učiteľov.

Poľsko-litovské vojská, ktoré išli na pomoc Viedni, vypálili na Orave 27 dedín. Vo Veličnej zhorel aj stoličný archív. Pri návrate si svoju činnosť zopakovali.

To slovo, to meno... Niekoľkokrát mi padlo do oka pri sledovaní histórie oravského školstva. Matias Petrovič. Zachariáš Petrovič. Eliáš Petrovič. Petrovicius.

Otec, syn a dvaja vnuci boli svedkami a účastníkmi tohto chaosu sveta.

Otec Matias Petrovič st. bol rektorom školy v L. Mikuláši a v Okoličnom, v škole šľachticov a magnátov, ktorá existovala v rokoch 1600–1676. Neskôr sa stal smrečianskym kazateľom. Tým bol aj v Hybiach. Rudo Brtáň v hybskej monografii o ňom píše, že bol vynikajúci smrečiansky rodák a žiak Jána Duchoňa, založil na radu Joachima Kalinku Knihu kostolní a od skazy zachránil liptovský kontuberniálny protokol, ktoré sú nateraz nezvestné. Prežil v Hybiach 7 najzložitejších rokov: 1666–1673.

V pozostalosti Jozefa Geburu (Archív Dolný Kubín) v prehľade evanjelických diakonov a farárov máme o ňom údaj, že bol farárom v Hybiach, odkiaľ ho vyhнали do Kráľovej Lehoty.

Z poznámok nášho domáceho genealóga a historika p. Vladimíra Albíniho vieme, že sa oženil s Justínou Frivaldskou. Frivald je historický názov dnešnej Rajeckej Lesnej. O tomto rode viac v Lexikóne erbov šľachty na Slovensku II., Liptovská stolica.

Jeho syn, tiež Matias (ml.), mal podobný rušný život. V Rezikovej a Matthaidesovej Gymnaziológii zisťujeme, že sa veľmi dôkladne pripravoval na svoju dráhu pokračovať v otcových šľapajách. Základné vzdelanie nadobudol u otca, potom v jezuitskej škole v Spišských Vlachoch a v Spišskej Sobote (nemčina a latinčina), študoval v Šoproni, Koszegu. Bol vzorným žiakom slávneho muža Valentína Perennia, v Banskej Bystrici rektora M. Eliáša Kreuchelia, v Trenčíne, Žiline, Bardejove.

V roku 1664 ešte účinkoval na škole v Okoličnom, po tomto roku ho povolala za učiteľa cirkev veličnianska. Svedčí o tom text v Dejinách ev. cirkevného zboru vo Veličnej: Roku 1668 odišiel kňaz Johanés Sinapius a po ňom prebral úlohu farára Matej Petronicius, dovtedajší učiteľ latinskej školy.

Iný veličniansky prameň o tom píše: Učiteľom obecnej školy bol Matej Petronicius ml., v roku 1668 sa stal diakonom. Keď župan Mikuláš Draškovič z rozkazu kráľa Leopolda I. prikázal roku 1672 vrátiť cirkevné majetky katolíkom, Petronicia vyhнали z veličnianskej fary. Hoci sa fara ešte nakrátko vrátila evanjelikom, so zánikom zboru zanikla i latinská škola. Opierame sa len o písomné doklady a nie dohady, preto každého prekvapí dramatický a pritom nezaujateľný text:

„Iste je, že Matej Petrovič so svojim synom Zachariášom a Štefanom Mensatorisom, farárom v Dolnom Kubíne (v rokoch 1670–1672) a ďalšími protestantskými kňazmi a učiteľmi boli pomocou vojska predvolaní na bratislavský súd. Jedinou možnosťou vyhnúť sa trestu nebola obhajoba, ale podpísanie reverzu, prehlásenie, že

sa vzdáva viery a úradu. Matej Petrovič podpísal a ostal doma v biede.

Štefan Mensatoris nevydal reverz, 9 mesiacov ho väznili v Šárvare, peši hnali do Talianska na galeje. Kupci otrokov nechceli kúpiť, lebo boli slabí, vysilení. S ostatnými väzňami ho hnali ďalej, do Buccary. Začiatkom roku 1676, tri dni pred oslobodením, sa stal katolíkom. “ Z iných „čriepkov“ sa dozvedáme, že dolnokubínska farnosť evanjelická povolala Petrovičovcov v rokoch 1682–1685. 15. decembra 1685 boli evanjelickí kňazi a učitelia zo všetkých fár a škôl odstránení. Potom na Orave až do roku 1705 existovali len dve artikulórne miesta, v Istebnom a Leštínach. V Istebnom pre dolnú Oravu, v Leštínach pre všetkých roztrúsených evanjelikov hornej Oravy.

Od roku 1705 do roku 1709 nastalo ešte raz delenie fár – za Rákociho. Matej Petrovič je ostatným evanjelickým farárom v Dolnom Kubíne. sv. Cirkev dolnokubínska bola pripojená až do roku 1783 k leštinskej cirkvi.

Významný leštinský učiteľ Ludvík Medzihradský napísal v roku 1862 Pametnosti leštinskej cirkve.¹ Poodkrýva vtedajšie udalosti: „Roku 1688 sa musel Matej Petrovicius so svojim kaplánom Joanom Petroselinim a učiteľom Zachariášom Petrovicim pod pokutou vyhnanstva z Kubína von pratať a odísť, ale na žiadosť Jôba Zmeškala, oravského ordinárneho podžupana, chrám postaviť povolili, tam sa vyhnaný pán farár a kaplán vysťahovať musel. Pôvodne artikulárny kostol mal stáť vo Vyšnom Kubíne, ale tam ho odmietli, pretože by divotvorný kostol Mariánsky tam jestvujúci blízkosťou luteránskej modlitebnice poškvrnený bol.“

Uvažovalo sa dokonca o Srňacom, aby veriaci mali do kostola čo najzložitejší prístup.

Na inom mieste uvádza: „Cirkev postavila na pozemku darovanom Zmeškalovcami kostol nad štyrmi kryptami, drevený. Nasledujúci rok postavili faru a školu, do ktorej sa mládež hŕfne zhromažďovala.“ Prvý farár Matej Petrovicius.

Katolícky kubínsky kňaz im chcel chrám odobrať, lebo bol postavený na kamenných základoch, kryptách.

Čo o leštinskej artikulárnej škole píše spomínaná Gymnaziológia: „Otec Matiaš a synovia podľa tohto zdroja pochádzali z Dolného Kubína. Matka rodená Clementisová. Synovia si vzdelanie osvojovali na domácej škole, potom v škole v Necpaloch u Jána Sartória a na Prešovskom kolégiu. Matej Petrovič zomrel podľa materiálu p. Albíniho 15. 11. 1713.²

O Zachariášovi Petrovicovi Gymnaziológia pri hesle Škola v Dolnom Kubíne má aj hodnotiace slová: „Človek v živote zlým osudom stíhaný, bol synom Matiaša Petroviča, pôsobiaceho v Liptovskom Mikuláši a žiakom Jonáša Sartória, necpalského rektora, napokon vytrvalým poslucháčom Jána Rezika na Prešovskom kolégiu. Vyučoval na škole v Paludzi, ktorá za jeho vedenia opľývala veľkým počtom mládeže a kde vykonal veľký kus práce. Po otcovej smrti sa venoval cirkevnej službe v Leštínach a po jeho jednomyselnom zvolení – po súhlase príslušných patrónov ho Daniel Krman ordinoval za farára. Po dočasnom zrušení dolnokubínsku školu znovu obnovili a oživil. Podľa zákona tam povoľovali slobodné cvičenia v evanjelickom náboženstve, i keď po boku katolíckeho rektora.“

Zachariášovci vedeli, ako má vyzeráť škola. Škola v Okoličnom, či v Paludzi neboli obyčajné školy. Palúdzká mala od roku 1656 štatút gymnázia. Evanjelické lýceum v Paludzi bolo 6-triedne, 3 ročníky gramatickej školy a 3 humanitné triedy. Katechizmus, reči, najmä latinčina, prírodné vedy a matematika. Školy v ktorých pôsobili, mali vysoký štandard.

Kronika leštinskej cirkvi³ uvádza ako prvého farára Mateja Petroviciusa a prvého učiteľa Eliáša Petroviciusa.

Pametnosti leštinskej cirkve pri zmienke o učiteľoch píše, že Juraj Erdödy nielenže vyhnal Petroviča z Kubína, ale zakázal cirkevnému učiteľovi verejne čo i len abecedu vyučovať.

L. Medzihradský konštatuje, že učiteľov v tejto cirkvi bolo oveľa viac ako farárov. Keďže niet protokol ani matrika, ani dokumenty, nemôže sa zistiť, kto bol prvým učiteľom, vie sa ale, že Eliáš Petrovič ... bol až do roku 1744 učiteľom.

Výrok, že Zachariáš mal ťažký osud, spočíva v tom, že bol pre vieru prenasledovaný a súdený a že mu umrela dcérka Magdaléna (1722–1728). Ženatý bol s Evou Demkeovou z Vlašiek a Malatinov. Majetky mal rod aj v Partizánskej Ľupči, Ľubeli a Liptovskej Štiavnici. Pozri Lexikón erbov šľachty na Slovensku II. – Liptovská stolica.

Druhá dcéra Mária sa vydala za Ladislava Zmeškala. Z piatich detí mali potomkov dvaja. Rod vymrel. Pohrebné verše nad hrobom Magdalény hovoria o Zachariášovi ako o dvojctihodnom a výborne učenom mužovi, služobníkovi ev. cirkvi leštinskej.

Interiér artikulárneho kostola v Leštínach

Eliáš sa oženil so Zuzanou Gazdovou. Jediná dcéra Zuzana sa vydala za Mateja Trstenského. Rod z Trstenej sa dostal do zemianskeho stavu v januári 1638. Potomkovia žili v Leštínach a Trstenej, neskôr aj inde. Z roku 1731 je listina (v Budapešti), ktorú pečatil Zachariáš Petrovič, kňaz Božieho slova v kostole v Leštínach v. r. pre Matúša Trstenského. Eliáš Petrovič zomrel roku 1750.

Nevedela som, aká informácia ma čaká, keď som začala čítať Genealogické vzťahy rodu Halašovcov (Mgr. Zdenko Ďuriška, Biografický ústav Matice slovenskej). Na začiatku leštinskej ev. matriky je niekoľko výpisov z dolnokubínskej matriky z konca 17. a začiatku 18. storočia. Okrem iného aj zápis o krste Martina Mudroňa. Krstil ho evanjelický farár Matej Petrovič v Dolnom Kubíne 21. 10. 1708. Martin Mudroň bol žiakom Eliáša Petroviča a roku 1725 pod vedením svojho učiteľa napísal niekoľko básní s náboženskou i príležitostnou tematikou. V roku 1727 napísal pre leštinskú školu príručku logiky. Pravdepodobne nebol to už žiak ale pomocný učiteľ. Po štúdiách vo Wittenbergu a dvoch rokoch v okrese Topoľčany sa stal v roku 1740 nástupcom Zachariáša Petroviča vo farskom úrade. Ako senior v roku 1784 posvätil dolnokubínsky tolerančný chrám.

Čo po nich, postavách z čriepkov zloženého, neúplného a nedokončeného príbehu ostalo? Vytrvali. Nevzdali sa svojho presvedčenia. Nestáli ako vysoké stromy v búrke. Boli skôr ako kosodrevina. Ich hlavné poslanstvo ostalo. Všetky sily venovali leštinskej cirkvi a škole. Tá bola široko – ďaleko známa. Aj oveľa neskôr sa hovorilo, že tam pôsobili študovaní učitelia, ktorí učili žiakov nielen čítať, písať a rátať, ale vyučovali aj ďalšie predmety až po logiku. Popri nich cirkev vydržovala aj pomocných učiteľov – šafárov.

Všade, kde sme, zanechávame kúsok seba.

Niekedy viac ako na sto rokov.

Otília Štepitová

Pramene a literatúra

1. Pamětnosti leštinské cirkve, Ludvík Medzihradský 1862.
2. Genealogické a historické pramene od Ing. Vl. Albíniho, leštinského kronikára.
3. Kronika leštinskej cirkvi.

Dejepis cirkve evanjelickej D. K. P. S. Novák Martin 1884.

Jozef Gebura pozostalosť – Štátny oblastný archív v Bytči, pobočka v Dolnom Kubíne.

Gymnaziológia Rezik Ján, Matthaides Samuel SPN 1971.

Príspevok k dejinám oravského školstva Otília Štepitová. Oravská knižnica 2006.

Lexikón erbov šľachty na Slovensku II., III. Vítek – Maťugová 2004, 2007.

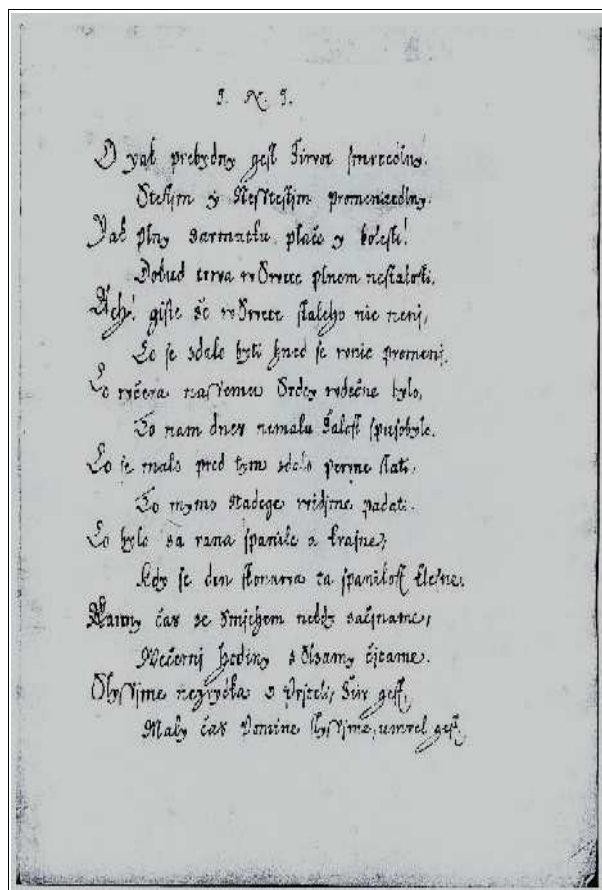
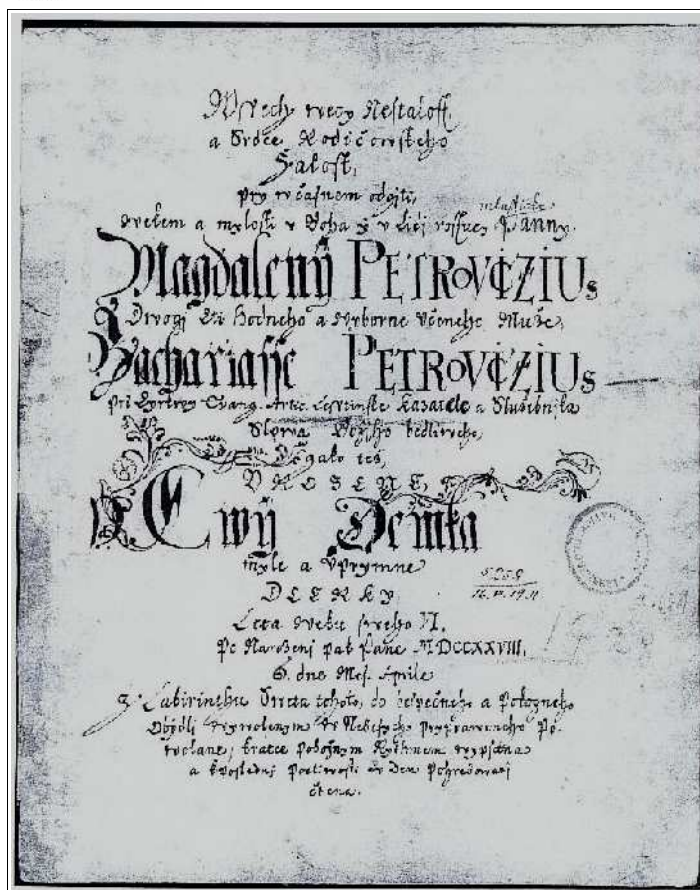
Z kultúrnej a lit. minulosti Hýb – Hybe včera a dnes. Banská Bystrica 1967.

Cirkevný zbor ev. cirkvi v Dolnom Kubíne. Mgr. Rastislav Stanček, Monografia Dolného Kubína. Huba a kol. 2008.

Veličná 1272–1997. Huba a kol. 1997.

Dejiny cirkevného zboru vo Veličnej. Darina Dudášová 2001.

Katalóg ev. škôl a učiteľov. Archív lit. a umenia, Matica slovenská Martin.

Predná a nasledujúca strana pohrebnej odobierky, ktorá odznela na pohrebe Magdalény, dcéry Zachariáša Petroviča (Archív literatúry a umenia SNK Martin, III. Starý fond – C – Naučné a iné práce. Petrovicius, Zachariáš: Všetech vecí nestálost'... 1728, 6 s.)

O jak prebídny je život smrteľný!
Šťastím i nešťastím premeniteľný.
Jak plný zármutku, plače i bolesti!
Dokud trvá v svete plném nestálosti.
Ach, iste, že v svete stáleho nic není,
Co se zdálo byti, hned' se v nic promění.
Co včera našemu srdci vdečné bylo,
To se málo pred tým zdalo pevne státi,
To mimo nádeje vidíme padati.
Co bylo za rána spanilá a krásne,
Kdy se den skonáva, tá spanilosť klesne,
Večerní hodiny so slzami čítame.
Slyšíme nezřídka o příteli, živ jest,
Malý čas pomine, slyšíme umrel jest.

Ale kdoby mohl tak rozumným býti,
By mohl ze jmena do veršů zavřiti,
Co jest pred očima našimi nestále.
V sume ať rozpovím, nic stáleho není,
Všecko, co jest v svete na opak se mení.

Jaková jest toho, člověče, příčina?
Jest ať krátce povím: tato a ne jiná:
Adam s Evú v raji že stáli nebyli,
Proto tuto bídu nam jsu spūsobili.
Taková nestálost dotud státi bude,
dokud konec svetu s dnem soudu nepríde.
A té nestálosti duvod, pred našima,
zarmúcení došli, máme pred očima:
Kdy premilá dcerka Magdalena Petrovič
K svym panum rodičum již se nevrátí víc.
Nebo smrt ukrutna to jest spūsobila,
Že ji lítu kosu život ukrátila,
Ó nejž ta nádeje byla že v mladosti,
Bude k potešení v svatách cnostech rosti.
Ale ach! Nádeje, jak jest ted' sklamala,
Kdy ji bez litosti smrt z sveta vyhnala.
Tak to potešení v žalost' sa zmenilo,
Nebo Panu Bohu tak se zalíbilo.

Prepísala Otília Štepitová – uvádzame len dve strany

Vybrali sme

Osobnosti Roky Činy

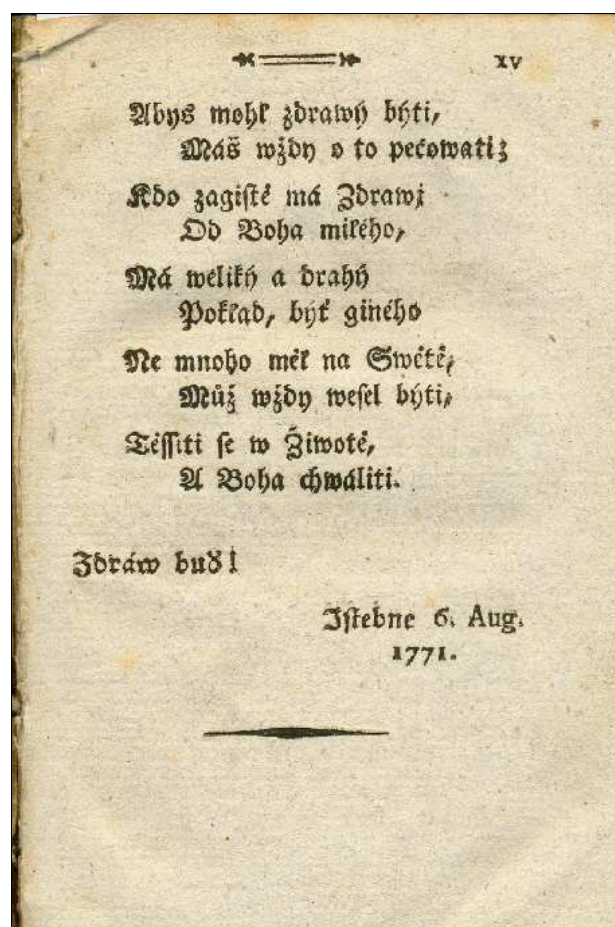
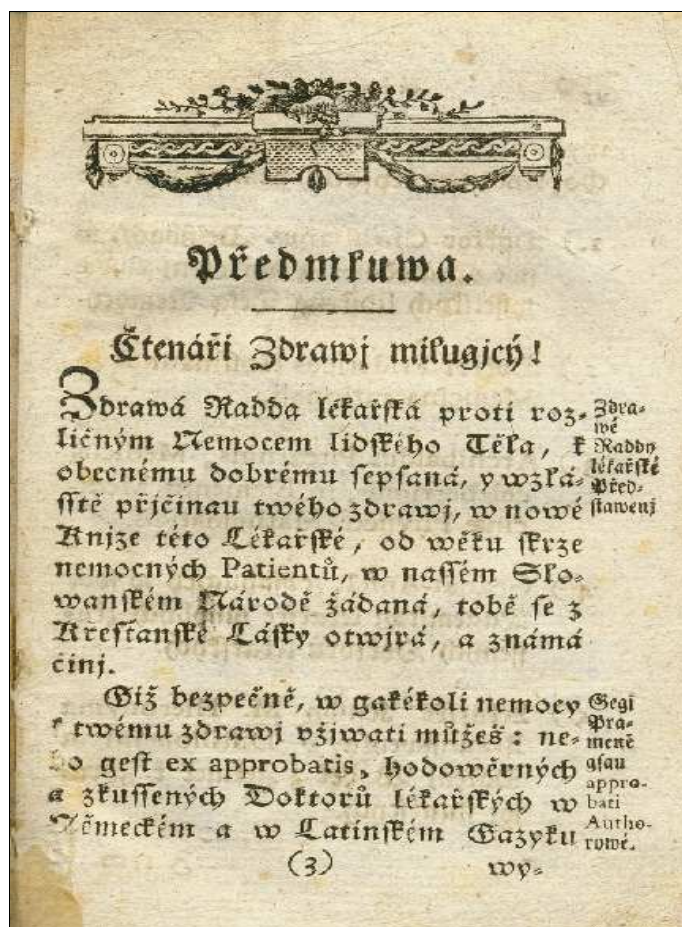
Ján Tonsoris

1724 Vrbové – 1. 5. 1781 Istebné
osvietenský spisovateľ, kňaz

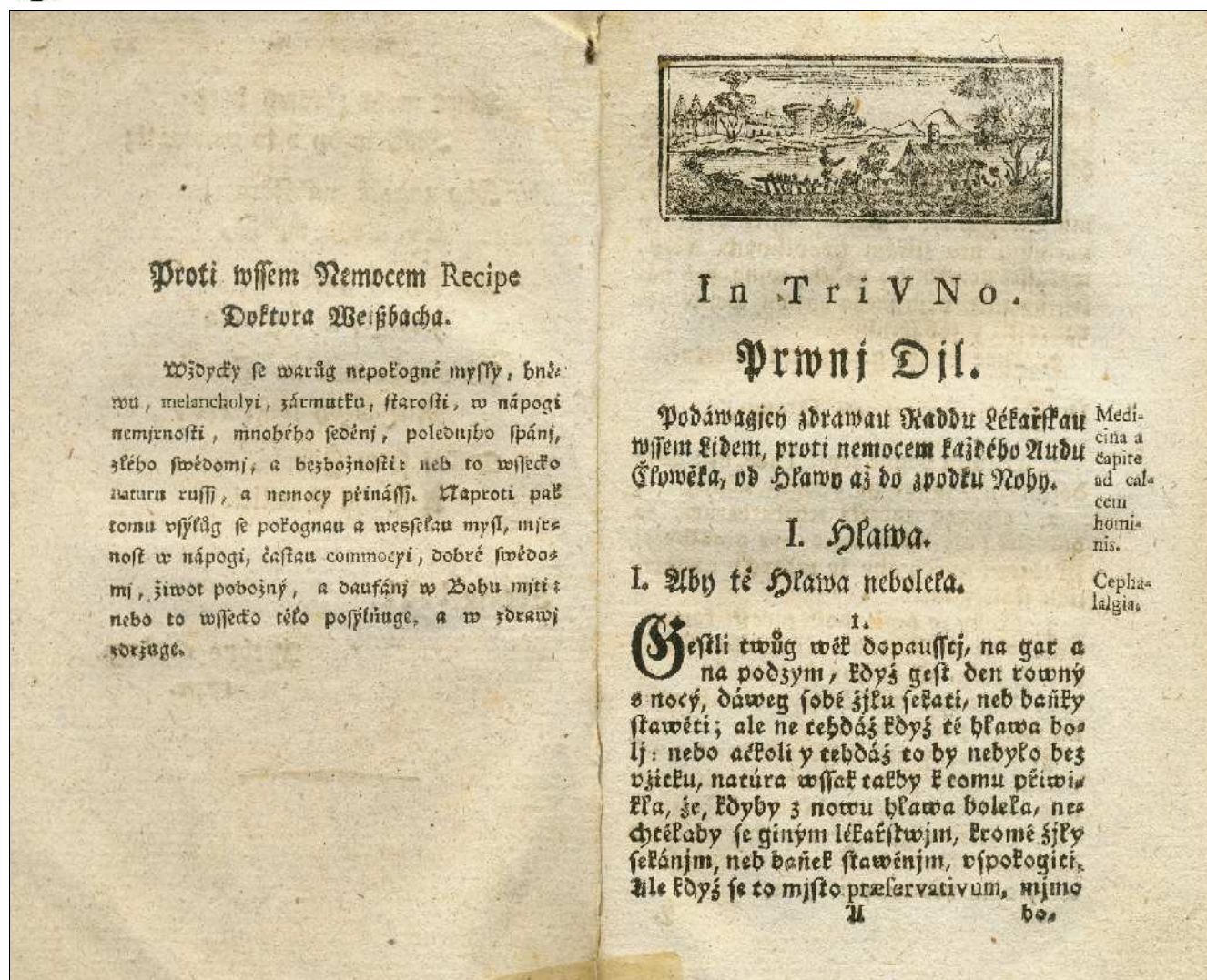
V roku 1771 mu vyšla kniha SANA CONSILIA MEDICA ANEB ZDRAVÁ RADA LEKÁRSKA s pripojenou DOMOVNÍ APATÉKOU. Kniha sa pre veľkú obľúbenosť dočkala viacerých vydaní (1816, 1857, 1860). Obsahuje mnohé poznatky o chorobách a ich príčinách, o základných zdravotných pravidlách, o nedostatku lekárov i o drahom liečení pre chudobného človeka.

V úvode vydania z roku 1771 píše František I. Eckstein – chirurg Oravskej župy:
Wzácny a milý příteli!

Láska úprimná, kterou od dávnych času a mezy námi, co mezy Patientem a Lekařem trwá, podle niž znáš lékařů ctíti, y láska trwá k bjednému blížnímu, podle které mu chceš z bjdy co lítostivý Samaritán pomahati, pohnula mne k tomu, bych na tve pohledávaní sana Consilia Medica, aneb zdrawou Radu Lekářskou k obecnému dobrému ex approbatis Auctoribus s nimi se srovnáwaji v Slowanském Jazyku v pořádku dobrém od tebe sepsané přehlédli, jako pořadný a přísazný Lekař:

Prvá a posledná strana príhovoru autora knihy

Prvá kapitola vydania z roku 1771

Přidavek k zdravé Radě lékařské užitečný

Kapitola I.

O obecných Nemocech v Lékařstwj.

I. O obecných Lékařstwich.

Psáno králi Anglickému:

Chcešli howět' zdraví swému,

D'auho na swětě žiw býti,

Hled' toto při sobě mjiti:

Nermut' se mnoho, nepečug,

Jakž můžeš, hněwu se zpečug;

Pj málo, skromně wečeřeg,

Za stolem d'auho nesedeg;

Nespi we dne, nedrž vody,

Aní wětry, ujdeš sskody.

To čině, d'auho žiw budeš,

Mnohých nemocý pozbudeš.

Nemášli Lékaře swého,

hled' ssetřiti toho twého:

Bud' wesel, pokoj zachowey,

W mírné střjdmosti se chowey.

II. V čtwerém Počasý celého roku.

Hlad w Léte času horkého

Dussí tělo, warug se ho;

Každý měsýc se dáwati

Nemůž bez užitku býti:

Neb žaludek wyčisťuge,

Zlé wlhkosti wywozuge.

Jaro w mirnosti se drží,

W teplém a wlhkém povětřj;

Dobř tehdy krew pustiti,

Hnauti se, w lázni potiti;

Počisťený přigjmati,

Střjdmě se we wssem chowati.

Léto jest horké, a sussj,

Protož se ssetřiti slussj:

Neb w ně cholera panuge,

Svau moc w těle rozmnožuge;

Odpocíweg, krew nepausstěg,

Opilstwí se nedopausstěg.

Juraj Thurzo

2. 9. 1567 hrad Lietava – 24. 12. 1616

Bytča

krajinský a stoličný hodnostár

Za palatína Juraja Thurzu bol dvor oravských Thurzovcov významným kultúrnym centrom na Slovensku. Nevytváral len vhodné prostredie, ale ho aj usmerňoval. Bol vzdelaný, ovládal niekoľko jazykov, mal cit pre umenie. Vlastnil na svoju dobu dobre vybavenú knižnicu s 800 zväzkami kníh. Knižnica bola uložená v rotunde Bytčianskeho zámku, kde býval sám J. Thurzo. Najviac kníh získal v rokoch 1609-1616. V roku 1610 poveril profesora Samuela Hamela, aby knižnicu usporiadal a vyhotovil katalóg. V knižnici mal zastúpenie Katulus, Horácus a Tibulus, ale aj Petrarka a Aristo. Boli v nej diela: Jána Wankelia Horologium Principum, Zwingerovo Theatrum a pothegmatum od Erazma Rotterdamského a iné. Podporoval vzdelanie, či už prostredníctvom gymnázia v Bytči – stalo sa školou, z ktorej absolventi pokračovali v štúdiu na domácich a zahraničných univerzitách, najmä v Padove, Bazileji, vo Witenbergu a Krakove, alebo univerzita vo Wittenbergu.

Vydávanie kníh podporovala aj manželka Juraja Thurzu Alžbeta Cobarová. Dokladom toho je niekoľko kníh, v ktorých sa uvádza, že znášala náklady na ich vydanie.

S knižnicou J. Thurzu sa mohli návštevníci zoznámiť na medzinárodnej výstave šľachtických knižníc z rokov 1500-1700 pod názvom Modrá krv – tlačiarenský čerň, ktorá sa uskutočnila v roku 2006 na Bratislavskom hrade a tiež priestoroch Turčianskej galérie v Martine.

Juraj Thurzo si viedol denník a so svojou manželkou si vymenil veľké množstvo listov, niektoré v slovenčine. Nachádzajú sa vo fonde Thurzovská korešpondencia, ktorý je uložený v Štátnom oblastnom archíve v Bytči. Uvádzame tu prepisy štyroch listov. (Boli aj súčasťou pásma v rámci vernisáže otvorenia výstavy kníh v Bratislave v roku 2006).

○○○

Pozdravujem Ťa moje lúbezné srdce a milá moja duša, odporúčam sa do Tvojej nehynúcej priazne; prajem Ti, aby Ťa Pán Boh obdaroval len všetkým dobrým, čo by som si želal aj pre seba samého.

Odvtedy, ako som sa s Tebou rozprával moja sladká nevesta, moja duša je naplnená nesmiernou láskou, vyvierajúcou z môjho srdca, myslím na Teba každú hodinu a každý okamih a túžim, aby som Ťa mohol navštíviť aspoň listom, ktorý by vyjadril moju stálu lásku a úprimnú náklonnosť; s istotou viem, že aj Tvoje srdce je naplnené láskou a dobrou vôľou ku mne tak, ako je moje srdce naklonené Tebe. Svoju lásku môžeš potvrdiť tak, že ma listom uistíš o svojom dobrom zdraví a prosím Ťa, moja sladká a milovaná nevesta, aby si splnila túto moju žiadosť. Odporúčam Ťa do milosrdenstva Pána Ježiša, ktorý nech nás

ochraňuje vo dvojici, nech jeho milosrdenstvo dovoľí, aby sme sa mohli stále vídať v dobrom zdraví. Amen.

Napísané v Bukovej 27. novembra roku 1591.

Tvoj milovaný ženích Juraj Turzo

○○○

Odporúčam sa do Tvojej stálej a nehynúcej priazne, moje sladké lúbezné srdce, môj milovaný muž. Prajem Ti, aby Ťa Pán Boh obdaroval svojou priazňou, moja prekrásne duša, aby Ti dal pevné zdravie, šťastný a dlhý život. Za seba, moje zaľúbené srdce, si želám, aby Ťa naveky požehnával Pán Boh. Oznamujem Ti, moja drahá duša, že moja matka, naše deti a ja sme zdraví. Nech Pán Boh dá, moje srdce zaľúbené, aby si mohol aj Ty písať o svojom zdraví len dobré zvesti, láska moja. Žiaľ, moja prekrásna

duša, už dávno som o Tebe nepočula nijaké správy, preto chcem Tvoju Milosť navštíviť listom, a tým z čistého srdca vyjadriť lásku, ktorú prechovávam k Tebe. Sladké moje srdce, prosím Ťa, napíš, ako sa má Tvoja Milosť a kedy môžeme prísť za Tebou. Mohla by som sa sťažovať, že kým Ty hoduješ v Bratislave, my dvaja sme od seba odlúčení, avšak akonáhle nariadiš, okamžite prídem za Tebou. Moja matka sa odporúča do Tvojej priazne a odovzdaj odo mňa pozdrav môjmu otcovi. Lúbezná moja sladká duša, prajem si, aby sme sa z vôle premocného Pána Boha mohli čo najskôr stretnúť a vidieť sa v dobrom zdraví. V Šaštíne, 29. dňa v druhom mesiaci pôstu (rok 1594). P.S.: Lúbezná moja sladká duša, posielam Ti fialky, aj keď už nie sú novinkou, myslím si, že keď ich budeš vídať na stole, určite potešia Tvoju Milosť. Tvojej Milosti, ktorého ľubi moje srdce ako svoju dušu a svoj život. Alžbeta Cobarová

○○○

Pozdravujem Ťa a odporúčam sa do Tvojej priazne. O sebe, moje sladké srdce, môžem napísať, že veru som bol v týchto dňoch chorľavý, ale chvála Bohu už sa teraz zo dňa na deň cítim lepšie. Veru mám veľký žal' aj preto, lebo som sa z Tvojho listu dozvedel, že v nohách cítiš bolesť a pichanie a kvôli tomu nemôžeš chodiť. Aký je pôvod bolesti Tvojich nôh, neviem. Prosím Pána Boha, aby Ťa uzdravil, prosím jeho Syna, aby Ti prinavrátil dobré zdravie a všetkým dobrým Ťa požehnal. Rozprával som sa s lekárom, ktorý chodieval aj ku mne, od neho lepšieho lekára vo Viedni niet. Ten mi poradil, aby si našla čo najsilnejší ocot, do ktorého treba pridať hodne soli a to všetko zohriať a týmto čo najteplejším roztokom potierať si sľachy na nohe. Lekár vraví, že od tohto neexistuje nič lepšieho ani účinnejšieho, a preto vyskúšaj tento liek. Nech Ti Pán Boh dopraje, aby Ti to osožilo. A mne, prosím Ťa v mene Boha, aby si napísala, či sa Ti uľavilo, a či nie, pretože dovedy nebude pokojné moje srdce. Keby sa dalo z hľadiska môjho postavenia, veru by som nešiel, ale letel za Tebou. Viem, že urodzená pani Révaiová je u Teba. Odporúčam sa do jej milostivej

priazne a ak mi Pán Boh dopraje života, odvd'ačím sa za to, že je v terajšej Tvojej núdzi pri Tebe. Tunajšia situácia, chvála Bohu, je dobrá. Ďrd ostal v našich rukách, pretože sme im oznámili, že tam smerujeme, okamžite ho vyprázdnil. Od Varadína sa Turek vytratil, od Budína, ak dá Pán Boh, môžem napísať dobrú správu, nech sa tak stane podľa vôle Božej. Z tábora pod Budínom, 16. októbra 1598. Tvoj zaľúbený muž Turzo Juraj

○○○

Zo srdca a nekonečne sa odporúčam do Tvojej milosti, moje sladké zaľúbené srdce, prajem Ti, moja sladká duša, aby sa Ti od Pána Boha dostalo pevné duševné a telesné zdravie, aby Ti dal veľa šťastia, dlhý život a stálu blaženosť. Za seba moje sladké zaľúbené srdce, môžem napísať, že chvála Bohu sme spolu s deťmi zdraví. Nech Pán Boh dá, aby som aj o Tebe, moja lúbezná duša, počúvala len samé dobré správy, pán môj, sladká duša moja. Včera som dostala listy, ktoré doniesli od Tvojej Milosti z tábora pri Vacove, z ktorých som vyrozumela, moje sladké zaľúbené srdce, že si v dobrom zdraví. Moje srdce sa raduje, že Syn Boží sa zaslúžil o to, že mi budeš môcť písať priaznivé správy o svojom dobrom zdraví. Nech Pán Boh požehná Tvoje snahy a nech požehná šťastím všetky Tvoje skutky, aby sme sa, moje sladké a zaľúbené srdce, mohli vzájomne vídať v takom zdraví, ako sme sa rozišli. Moje sladké zaľúbené srdce, prosím a modliem sa, aby ma Pán Boh vyslyšal, mňa, nehodnú Pánovu služobnicu. Ohľadne peňazí som napísala do Trenčína, aby ma správca oboznámil, či je už Ilešházi doma a ja mu potom po Ďurčánskom zašlem peniaze, moja sladká zaľúbená duša. Tvoju milosť odporúčam do priazne Pána Boha a prosím o to, aby sa Syn Boží zaslúžil o to, aby sme sa ešte dlho mohli vídať v dobrom zdraví. V Bytči, 27. dňa mesiaca svätého Michala, roku 1603. Tvojej Milosti, ktorého ľubi moje srdce ako svoju dušu a svoj život. Alžbeta Cobarová

Ján Herkel'

30. 12. 1816 Vavrečka – 26. 4. 1896 Bziny
katolícky farár folklorista

Zborník Muzeálnej slovenskej spoločnosti v roku 1897
priniesol jeho štúdiu Zvyky a obyčaje pred i počas svadby v
Bzinách a na okolí. Uvádzame tu pôvodný text štúdie.

Zvyky a obyčaje pred i počas svadby

Mládenec, keď sa rozhodol slobodný stav svoj zameniť za manželský, pošle do toho domu, odkiaľ mieni dievku za ženu vziať, ženu na výzvedy: či tá dievka a jej rodičia k tomu privolia, alebo nie? Jestli privolia, potom už vyberie sa mládenec s viacerými priateľmi do toho domu na vohľady. Pri tej príležitosti dohovoria sa obe stránky ohľadom času sobáša a vena, alebo ako u nás hovoria: koľko sľubujú rodičia do venčeka? - Asi pred 50 rokmi bolo v obyčaji, že mladý zať so svojimi priateľmi išiel pred treťou ohláškou do domu svojej oddanice, kde sa sprstenkovali. Vtedy dostal mladý zať to veno - 10, 15, najviac 20 zl. šajnových, potom jeden veľký koláč, ktorý sám mladý zať niesol pred muzikantmi do domu svojho. Z toho koláča po kúsku mladý zať porozposielal priateľom a blízkym susedom svojim "na vďaku"; priatelia a susedia ale poslali mladému zaťovi darom niečo zo zbožia.

V deň sobáša ráno družba zvoláva družinu do domu svadobného, vinšujúc:

Vinšuje vám náš pán princípál dobré a šťastlivé ráno a prosí vás, aby ste si nestážovali vyslať túto našu pannu mladú, ktorú cituje za družicu na to krásne veselie, lebo nemáme prvého, ako tieto tri povinnosti od P. Boha nám ustanovené: 1-ve ku sv. krstu, po 2-hé ku sv. sobášu, po 3-tie do matky zeme odprevádzat'. Pritom vinšujem vám dobrého zdravia na tomto svete; keď vás ale Pán Boh z tohoto sveta povolá, vinšujem vám večnú slávu nebeskú. Amen!

Keď sa zide všetka družina do domu svadobného, pán starejší zavinšuje nasledovne:

Čítam v 1-vej knihe Mojžišovej v kapitole 1-vej: Boh všemohúci stvoril nebo i zem, slnko, mesiac a všetky zveriny, v šiesty deň ale stvoril človeka a dal mu meno Adam; i videl, že človeku tomu nemožno žiť bez pomoci; i spustil na Adama veľmi tuhý sen a vyňal z tela jeho jedno rebro a stvoril z neho Evu a odovzdal ju Adamovi za manželku, z čoho Adam mal radosť veľkú. I osadil ich Boh do raja, kde žili v radosť a nevinnosti. I radoval sa boh, že všetko bolo veľmi dobré a ten príklad, to jest sviatosť stavu manželského, zanechal nám.. Tak i tento náš pán princípál umienil sebe stav svoj slobodný premeniť a do stavu manželského vstúpiť a preto vyvolil si muža za vodcu tejto kompánie. Z toho sa velice teším a radujem a za šťastný tento deň pokladám. Tehdy vinšujem vám, všetkej tu prítomnej družine, aby boh dal dielo toto, ktoré začíname, šťastlivo aj dokonat' a tú pieseň v tom nebeskom raji nám všetkým tu prítomným so svätými prespevovať.: sláva Bohu na výsosti a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle! Amen. Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Družbovia idú po malduchu ku sobášu s vinšom nasledujúcim:

Vinšuje vám náš pán princípál dobré a šťastlivé ráno a prosí vás, aby ste nám ráčili vašu pannu mladú ukázať a oddať ku potvrdeniu stavu manželského do chrámu Božieho.

Rodičia mladuchy povedia: *My vám ju ukážeme a odovzdáme, ale sa nám musíte zaviazať, že nám takú prinavrátite.*

Ja, akožto ablegát a sluha nášho pána princípála kompánie zaväzujem sa, že túto vašu pannu nielen takú prinavrátim, akú ste vy mne oddali, ale o mnoho krajšiu, Duchom sv. nadchnutú a sviatosťou stavu manželského potvrdenú.

Po sobáši družba idúc i s družicou do domu mladuchy na obed, mladuchu rodičom jej odáva so slovom:

Ja akožto ablegát a sluha nášho pána princípála kompánie, ako som sa zviazal vašej opatrnosti: že túto vašu pannu mladú nazpäť vám prinavrátim, tak vám ju aj prinavraciam, ale o mnoho krajšiu, duchom svätým nadchnutú a sviatosťou stavu manželského potvrdenú.

Na večer, keď príde všetka družina do domu mladuchy, odovzdáva táto ručník mladému zaťovi.

Pán starejší mladému zaťovi dá vyviest' inú do druhého razu pred oči a pýta sa ho: *či sa priznáš tejto osobe?* Mladý zať odpovie, že nie! Až na treťom raze predvedú mu opravdovú mladuchu.

Pán starejší, držiak ručník v ruke, zavinšuje nasledovne: *O stave manželskom čítame vo Svätom Písme: že kto v dobrom a pobožnom stave manželskom svoj sľub verne zadrží, ten jednu korunu večnej slávy obsiahne. A po-*

tom i to čítame: že nie je dobre samotnému človeku na tejto zemi žiť, lebo ak by upadol do nejakej choroby, nemal by ho kto pozdvihnúť. Tak i tento náš poctivý mládenec vo svojej pamäti tú múdru myšlienku majú, vyvolil sebe jednu z tých opatrných panien, ktorá má byť poctivá, ktorá svojmu ženíchovi išla v ústrety, ktorej olej horel v lampe až do príchodu ženicha. I táto naša poctivá mladá pani majú vo svojej pamäti svoj budúci stav manželský ako opatrná, poctivá panna vláčenku ku vláčenku, nitku ku nitke skladala a tak tento ručník, túto šatku uchystala, aby v budúcom stave manžeslkom so svojim ženichom, keď budú ťažko pracovať, v potu tváre svoj chlieb vyhladávať, aby mali čím zotrieť pot z tváre svojej, a tak ti tento ručník táto tvoja mladá nevesta oddáva, aby si ho vďačne prijal.

Mladucha sa odoberá od svojich rodičov.

Pán starejší v jej mene hovorí nasledovne:

Moji milý a úprimný rodičia. Ja vás prosím ponížene po prvý, druhý i tretí raz i pre tých päť rán, ktoré Kristus Pán trpel za nás na kríži, i pre milosrdenstvo Božské, aby ste mi ráčili odpustiť, s čím som ja vás bud' smiechom, bud' žartom alebo akýmkoľvek zlým úmyslom počas môjho života a bývania u vás až podnes rozhnevala. Za vašu hrivnu, ktorú ste mne z vášho majetku nadelili, ponížene vám ďakujem, a vinšujem vám, aby vám Boh za to mnohonásobne odplatil. Prosím Pána Boha, aby vás sám tuná opatroval. Keď vás ale z tohoto plačlivého, klamlivého údolia t. j. z tohoto sveta povolá, vinšujem vám za moju výchovu korunu slávy nebeskej. Amen!

Mladuchu dovezú do domu manželovho.

Starejšia mladuchu venkuje a voď ju okolo družbov a družíc, držiac v rukách horiace sviece a za každým obídením do vŕkola spieva nasledovné piesne:

Pochválen Pán Ježiš, páni starejší,
dajže Bože šťastia Kriste Ježiši.

Ďakujem vám pekne, moja milá mať,
veď ma nebudete už viac zapletať.

Pochválen Pán Ježiš, hudcovia moji!
zahrajteže vy mne po mojej vŕli.

Ďakujem vám pekne i vám divčatá,
veď ja už nebudem vám kamarátka.

Ach venku, venku, zelený venku,
veď som ťa ja vila v zelenom hájku.

Ďakujem vám pekne i vám panenky,
že ste sa mi neraz v kostole pomkli.

Veď som ťa ja vila posmievajúci,
a teraz ťa skladám nariekajúci.

Ďakujem vám pekne i vám mládenci,
že ste mi dávali poctivosť v tanci.

Zahrajteže vy mne, ako vám kážem
veď vám na ostatok meštek rozviažem.

Tie oravské zvony tak krásne zvonja,
veď tebe, Mariška, už veniec zronia.

Keď som išla z kostola, stratila som veniec,
našiel mi ho družba, švárny mládenec.

Ach ťažký je, ten stav vojenský,
a ešte je ťažší ten stav manželský.

Ach môj milý družba, pekne ťa prosím,
dajže mi ten veniec, rada ho nosím.

Ach ten stav vojenský porušiť môže,
ale stav manželský zrušiť nemôže.

Keby si ten veniec rada nosila,
ešte by si krajšie družbu prosila.

Ach milé ste moje, ach krásne vlasy,
veď som vás už dala za prsteň zlatý;

Ale že ty veniec nerada nosíš,
preto si ty družbu krajšie neprosíš.

Ustúpte že sa mne na druhú stranu,
čo si ja prevediem moju milú paňu;

Ďakujem ti pekne, Panna Mária,
že si mi poctive veniec zložila.

Ustúpte že sa mi zo strána na cestu
čo sa prevediem s pani nevestu.

Janičko mladý,
mohol si
zažiť rady,
netreba ti bolo ženy,
keď sa oženiš,
krásu premeniš,
už nebudeš červený.

Mala som ísti
kvieťa sadiť,
ale som omeškala;
mali mi príti
páni zemäňá
ale som ich prehrala.

Ach, ženy, ženy,
poradte že mi,
mrchavého muža mám,
v noci mi nespí,
za inými myslí,
čože ja mu robiť mám?

Pôjdu do poľa
natrhať zela,
všelijakého koreňa;
keď ho okúsi,
zmak ho vziať musí
a ja budem slobodná.

Čije sa to pávy

v tom zelenom háji
v tej zelenej brežine;
čo som ich chovala,
čo som ich chovala,
keď si ty bol na vojne?
Zakázala som si
s mojím Janičkom
trikrát hovoriť,
ale som musela
pri svätom oltári
moju vôľu podvoliť.

Na prahu stála
krásna zostala
ako ruža červená;
z prahu skočila,
krásu zmenila
ako tráva zelená.

Šla do komory,
plakala,
šla do komory,
plakala,
svoj zelený venek
za zlatý prstenek
skladala.

ani ja ho nosiť,
ani ja ho nosiť,
už viacej nebudem,

ani ho ja, milý mocný Bože
už viac nosiť nemôžem.

Družba v komore mladuche ve-
niec z hlavy sníma:

Družba: Milá pani mladá, či do-
volíš tento poctivý venek z tvojej
hlavy sňať?

Mladucha: Nie! radšej hlavu sňať.

Družba: Milá pani mladá, či do-
volíš tento poctivý venek z tvojej
hlavy sňať?

Mladucha: Nie! radšej hlavu sňať.

Družba: Milá pani mladá, či do-
volíš tento poctivý venek z tvojej
hlavy sňať?

Mladucha: Nie! radšej hlavu sňať.

Družba: Milá pani, ja ti tento tvoj
poctivý venek z tvojej hlavy snímam.
Ale ti tvojej poctivosti neodoberám a
na miesto tohoto poctivého venca
vinšujem ti korunu stavu manželské-
ho, to jest krásny čepiec. Keď ťa ale
Pán Boh z tohoto sveta povolá, vin-
šujem ti korunu slávy nebeskej.
Amen.

Potom ide družba z komory do izby ku stolu s vencom a odovzdáva ho starejšiemu, vinšujúc nasledovné:

Pán starejší, ja akožto nášho pána principála kompánie sluha, chcjúc svoju povinnosť dokončiť, pred-
kladám vám z tejto pani mladej korunu, ako znak poctivého panenstva. Ako holubica po potope sveta do korábu
doniesla ratolesť Noemovi, tak som i ja vám túto ratolesť doniesol na potechu tu prítomným; a ako sa táto rato-
lesť, zelenými listami ukrytá, spolu drží, vinšujem, aby táto pani mladá sa tohoto mladého manžela svojho v
stave manželskom až do úplnej smrti pridržiavala, aby v láske, pokoji spolu nažívali a jednu korunu slávy
nebeskej obsiahli, kde svätí spievajú: Slávu Bohu na výsosti a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle. Amen.

Keď mladuchu z komory čepcom zavítu volajú, spievajú pri komorových dverách nasledovne:

Jeden, dva, tri, štyri, päť, šesť, sedem, osem deväť, desať, už jedenásť. Podže, dievča, podže do nás.

U nás boli také veci, tu jeden z nás takto svedčí:

Včera dievča, dneska žena, už je v čepci začepčená.

Tú pálenku, v truhle ju máš, pod' do izby, tam nám ju dáš.

Pod', pod', hybaj, doista, hotové sú naše ústa.

Muzikantom dobre zaplať a spevákom dobre naklad'.

Muzikantom po koláči a spevákom po kabáči.

Keď starejší mladuchu už zavítu z komory do izby ku stolu dovedie, vinšuje nasledovne:

Rácte na mňa pozor dávať, chcem vám niečo preukázať. Pozrite na túto paňu, ktorá bola prvej pann(ou)u, a
teraz sa už zmenila, ako čoby tá nebola. Prvej bola v peknom venci, a teraz je v krásnom čepci. Keď veniec z
hlavy skladala, smutne za ním pozerala; keď si čepiec založila, od radosti vyskočila a takto prehovorila: Hej,
prvej som taká bola, bola som sa páčila; a toť veru na môj pravdu, dali mi čepiec na hlavu. Pozrite sa, staré

ženy, či jej to pristane veľmi. Ak dáku chybu vidíte, to vyrozumieť musíte; ale si vy nemyslite, že tento čepiec (len jeden) vidíte; má ich ona v truhle sedem, na každý deň bude jeden; ktorý sa jej páčiť bude, z hlavy jej nikdy nezide. Pozrite nevesty, veď ste vy boli tiež v šťastí. Pozrite sa i dievčatá, každá buď vlúdna, usmiata, tak poctivo noste veniec, založia vám krásny čepiec. To vám zo srdca vinšujem a žiadam.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Pán starejší v mene mladuchy odovzdáva dary a koláč rodine mladíkovej s vinšom:

Všetci tu prítomní novopriatelia! Táto naša pani mladá, majúť v pamäti tú novopriateľskú lásku, s ktorou sa svojmu novomanželovi v dnešný deň zverila, všetkým tu prítomným novopriateľom sa zavrhať týmto darmi, šatkami a koláčom, ktoré vám tu predkladá a prosí a žiada od vás, aby ste vďačne od nej prijať ráčili.

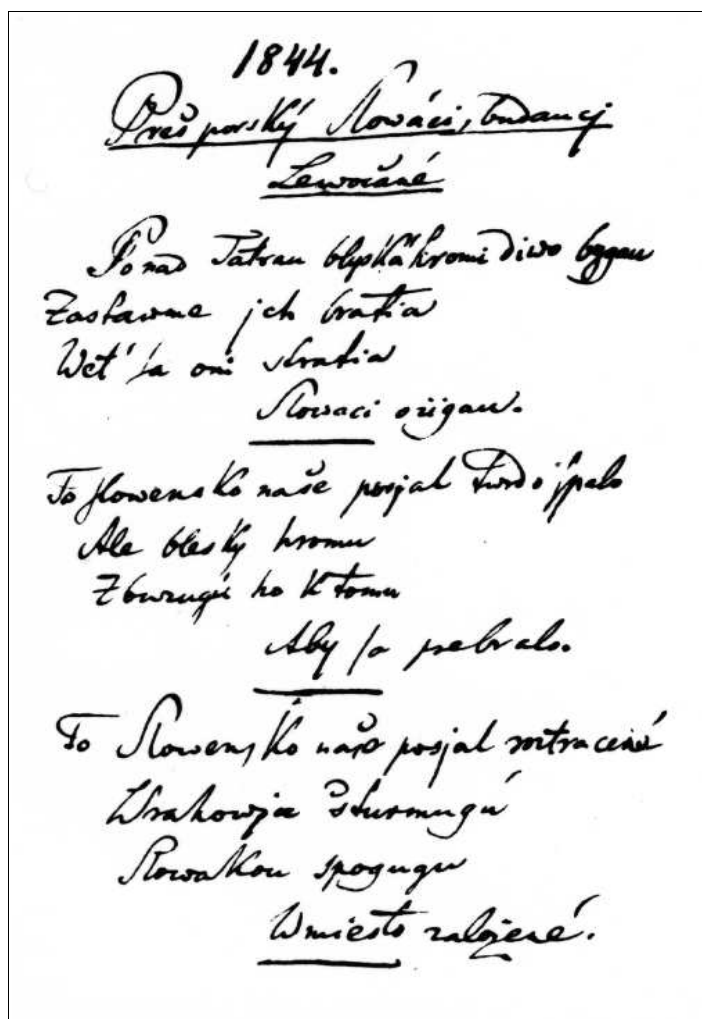
Tým je svadba skončená.

Ján Matúška

10. 1. 1821 – 11. 1. 1877

spisovateľ, župný úradník

Študoval teológiu na evanjelickom lýceu v Bratislave. Na protest proti zosadeniu Ľudovíta Štúra z katedry v marci roku 1844 napísal slová piesne Nad Tatrou sa blýska, ktorá sa stala štátnou hymnou.

Spracoval: Peter Huba

PODUJATIA ORAVSKEJ KNIŽNICE V ROKU 2010

Oravská knižnica Antona Habovštiaka aj v tomto roku pripravila širokú škálu podujatí pre všetky vekové kategórie používateľov. Ku koncu mesiaca september ich bolo zrealizovaných 569 pre 13 441 návštevníkov.

Pre účastníkov z radov širokej verejnosti to boli predovšetkým kultúrno-spoločenské podujatia ako sú prezentácie a krstý kníh, stretnutia so spisovateľmi a osobnosťami spoločenského života, výstavy, príležitostné podujatia k výročiam regionálnych dejateľov. Naďalej rozvíjame klubovú činnosť. Ku literárnemu klubu Fontána a Klubu fantastiky Unicornus v tomto roku pribudol Poľský klub, ktorého cieľom je rozvíjať vzájomné slovensko-poľské vzťahy, ponúkať záujemcom nielen poľskej národnosti knihy, periodiká, filmy v poľštine i poľskú literatúru v slovenskom a českom preklade. Kultúrno-výchovné akcie určené pre školy sa stali súčasťou edukačného procesu ako jedna z alternatív upriamienia pozornosti detí na knihy, motivácie k čítaniu a rozvoja čitateľských a informačných zručností. Pri ich príprave má knižnica veľmi dobrú spoluprácu so všetkými typmi škôl v meste i oravskom regióne.

V marci mali možnosť žiaci prvých ročníkov ZŠ, účastníci projektu *Už som prvák, už si čítam sám*, zapísať sa bezplatne za čitateľov a po zložení rytierskej prísahy boli pasovaní kráľom a kráľovnou Rozprávkového kráľovstva na rytierov pekného slova. Na záverečnom stretnutí v júni všetci dokázali, že zvládnu samostatne čítať a vyriešiť literárnu hádanku. Po splnení úloh spoločne zapečatili šlabikár a dostali symbolický kľúč k otváraniu knižiek. Čitateľskú gramotnosť detí tiež rozvíjajú projekty *Druháci v knižnici*, *Tretiaci v knižnici* a *Štvrtáci v knižnici*, určené žiakom druhého až štvrtého ročníka ZŠ.

V tomto mesiaci sa konalo aj tradičné podujatie *Týždeň slovenských knižníc*, v rámci ktorého sa vyhlásili výsledky čitateľskej ankety *Kniha Oravy 2009*. Zvítazila kniha *Môj rodný kraj* autora Michala Mačičku. Hlasujúci rozhodli, že na druhom mieste sa umiestnila reprezentatívna monografia *Oravský hrad* a na treťom mieste zbierka poézie Ondreja Štyráka *Štyri sezóny básne*. Ďalším zaujímavým podujatím bol celoslovenský detský maratón čítania *Čítajme si* pod záštitou spisovateľky Oľgy Feldekovej. 25. marca v knižnici od 9,00 hod. do 15,00 hod. čítalo 154 detí, každé po jednej strane z knihy Zverinec na siedmom poschodí. Aj oni prispeli k slovenskému rekordu vo verejnom čítaní, do ktorého sa zapojilo 21 234 detí pod organizačným vedením Linky detskej istoty.

Oravská knižnica sa pripojila i k ďalším celoslovenským aktivitám - súťažiam *Moja naj kniha* a *Čítame s Osmijankom*, pridaj sa aj ty.

Jedného z najvýznamnejších slovenských spisovateľov, Martina Kukučína, sme si pripomenuli v spolupráci so základnými a strednými školami sériou aktivít pod názvom *Kukučín – osobnosť UNESCO 2010* pri príležitosti 150. výročia jeho narodenia.

V tematickom podujatí *Aj veľkí raz boli malí – Maťko Jurišovie* sa žiaci ZŠ dozvedeli zaujímavosti o detstve a mladosti slávneho oravského rodáka i málo známe udalosti zo života učiteľa, spisovateľa, lekára a veľkého humanistu, ktorého poznajú len cez jeho tvorbu v čítankách. Nasledovala výtvarná súťaž pre žiakov ZŠ a osemročných gymnázií *Portrét Martina Kukučína*, ktorej sa zúčastnilo 86 detských výtvarníkov. Všetky súťažné práce boli vystavené v priestoroch Mestského kultúrneho strediska v Dolnom Kubíne. Výstava sa verejnosti sprístupnila 22. júna a stala sa jedným zo sprievodných podujatí 56. ročníka celoslovenskej súťažnej prehliadky *Hviezdoslavov Kubín*. V jesenných mesiacoch budú portréty postupne predstavené v chorvátskych mestách Pakrac, Selce a Lipik.

24. júna prebehlo v čítarni knižnice vyhodnotenie 7. ročníka regionálnej súťaže školských časopisov základných škôl *Najlepší školský časopis 2010*. Zúčastnilo sa jej osemnásť časopisov v dvoch kategóriách. V kategórii časopisy žiakov 1.-9. ročníka zvíťazili časopisy Úsmev Cirkevnej ZŠ Sv. apoštola Pavla v Sihelnom a Mladé letá ZŠ M. Kukučína v Dolnom Kubíne. Ďalšie ocenenia získali časopisy Unik ZŠ s MŠ Habovka, Moták ZŠ s MŠ Novot', Školoviny ZŠ s MŠ Krušetnica, SUSED Špeciálnej ZŠ pre žiakov s telesným postihnutím v Dolnom Kubíne, Bobrik ZŠ s MŠ v Bobrove a Kohútik ZŠ J. Matúšku v Dolnom Kubíne. V kategórii žiakov 1. – 4. ročníka sa stal víťazom časopis Slimáčik ZŠ Vavrečka.

K netradičným podujatiam patrilo stretnutie s hosťami z Afganistanu pod názvom *Ako sa (ne)žije v Afganistane*, realizované v spolupráci s Obchodnou akadémiou a Špeciálnou ZŠ pre žiakov s telesným postihnutím v Dolnom Kubíne a koordinované občianskym združením Človek v ohrození. 7. októbra mali účastníci šancu spoznať krajinu prostredníctvom filmu, vedomostnej súťaže, ochutnávky tradičného chleba naan a zeleného čaju, ale najmä osobným stretnutím a debatou so študentkou Kamelou Nayibi a mladým učiteľom Janom Agha Abdulahom. Besedu moderoval a tlmočil koordinátor projektu Andrej Návojský.

S veľmi priaznivou odozvou odbornej verejnosti sa stretol seminár *Do rozprávky tadiaľto...* určený knihovníkom a pedagógom základných škôl v rámci projektu podporeného Ministerstvom kultúry SR. 13. októbra na ňom predniesli svoje príspevky zamerané na literatúru pre deti a predviedli praktické ukážky lektori Peter Karpinský a Radoslav Rusňák z Prešovskej univerzity, Anna Kurčinová zo ZŠ s MŠ v Babíne.

Celoslovenské stretnutie literárnych klubov *Hviezdoslavov klubín*, ktoré každoročne organizuje knižnica v spolupráci s Národným osvetovým centrom a Združením literárnych klubov Slovenska, sa konalo v dňoch 15. – 16. októbra. Jeho súčasťou bol literárny večer zameraný na prezentáciu činnosti jednotlivých klubov spojený s autorským čítaním a valné zhromaždenie Združenia literárnych klubov Slovenska. V neformálnych diskusiách sa rozoberali najmä aktuálne problémy mladej slovenskej literatúry a možnosti jej prezentovania a vydávania.

Priaznivci literatúry sú zvyknutí na pravidelné stretnutia s literátmi a zaujímavými osobnosťami spoločenského života. K tým tohtoročným patrili spisovateľky Gabriela Futová, Blažena Mikšíková, ilustrátori Edita Kubičková a Martin Kellenberger, spisovatelia Peter Huba, Michal Mačička, Stanislav Markovič, Miroslav Saniga, Roman Brat, Peter Holka, Peter Karpinský, Branislav Jobus, Jozef Banáš, účastníci odboja v II. svetovej vojne Jaroslav Prokop a Pavol Janiga. Na slávnostných prezentáciách a krstoch kníh Blažena Mikšíková – *Rozprávkové šarkany*, Stanislav Markovič – *Poviedky*, Peter Huba – *Povesti z Oravy II.*, *Kto má čas* a *Cazhraničný kultúrny dialóg objektívom* predstavili regionálni autori svoje novinky čitateľom.

Najaktuálnejším podujatím bola prezentácia Oravskej knižnice Antona Habovštiaka a publikácie *Povesti z Oravy II.* na knižnom veľtrhu *Bibliotéka – Pedagogika 2010* v Bratislave 5. novembra. Ako hostia v nej vystúpili docentka Katarína Habovštiaková, MUDr. Anna Kováčová a Peter Huba.

Záujem o podujatia stále pretrváva, čo nás úprimne teší. Uvedomujeme si, že dáva zmysel našej práci a motivuje nás k ďalším aktivitám. Ďakujeme všetkým za prejavenu priazeň a dôveru.

Spracovala: **Miriám Kazimírová**

Fotografie z prezentácie knihy *Povesti z Oravy II* a zo seminára pre knihovníkov a učiteľov, v rámci projektu MK SR *Do rozprávky tadiaľto*

Noc čierneho jednorožca

Aj počas prázdninových dní sa bovítiaka dejú veci nezvyčajné, priam v priestoroch detského oddelenia už po Klubu fantastiky – Unicornusu pod názvom organizované pre mládež a dospeláňa klubu pozostáva z takejto vekovej nilo 15 spáčov a 1 knihovník detského

Počas nočného čítania si nocľazníci v literárno – umeleckom workshope, poných príbehov, z výkresov na svet povyokúzľujúce a romantické postavy japonských komiksov. Fantazijný svet kníh Pána prsteňov od J. R. R. Tolkiena spestril večer v súťažnom Fangu, príjemným prekvapením večera bola prezentácia najstaršieho člena klubu svetom heraldiky – jej dlhým obdobím vzniku, rozkvetu, úpadku až po dnešné dni. Erby sa tvorili a všade sa tvoria i dnes podľa v stredoveku formulovaných heraldických pravidiel, nezvyčajné informácie o tvorbe erbov – pilierov tradície národa, štátu, cirkvi, rodov, miest, obcí. Z ruky do ruky putovali knihy s heraldickou tematikou z regionálneho oddelenia, spomedzi nocľazníkov povykukovali aj potomkovia starých zemianskych rodov Meškovcov a Klinovských.

v priestoroch Oravskej knižnice Antona Házračné. Prvý augustový piatkový večer sa štvrtýkrát uskutočnilo nezvyčajné podujatie vom Noc čierneho jednorožca. Toto podujatie kov od 14–23 rokov, nakoľko členská základkategoríe. Tohtoročného podujatia sa zúčastoddelenia.

prebudili svoju fantáziu, kreativitu a zručnosť čas písania rôznych fantazijných, dobrodružskakovali fantazijné bytosti, rôzne čudá,

Záhadná izba číslo 1408 na štrnástom poschodí v hoteli Dolphin, kde Enslin ubytoval navzdory varovaniu hotelového manažéra, ktorá je plná neviditeľného všadeprítomného zla, kde hlavný hrdina, ktorý prespáva v hotelových izbách, v ktorých má strašiť, narazí až na túto 1408, kde naozaj straší, kde bojuje s vlastným strachom – táto adaptácia Kingovho hororu nedala nocľazníkom pred polnocou ani dýchať. Pri jeho sledovaní nocujúcim poriadne vyhladlo a aby sa nepotvrdilo to známe, že kto je hladný, je nevládny, nocujúci sa vrhli na pripravenú nočnú kapustnicu čierneho jednorožca s čertovskou klobáskou. Aj keď asi zaúradovali temné sily a kapustnica bola poriadne štiplavá, len tak sa po nej zaprášilo.

Noc sa prehupla do svojej druhej polovice, únavu sa všetkým vyhýbala veľkým oblúkom, na oddelení nastal ruch – nocujúci si až do rána bieleho namáhali svoje hlasivky pri nezvyčajnej RPG hre – hre na hrdinov. Spoza regálov sa ozýval smiech, šepot, náhle výbuchy radosti, jednoducho medzi účastníkmi panovala super nálada, bol tu priestor na rozšírenie si svojich vedomostí z oblasti fantasy literatúry, utuženie priateľstiev, nadväzovanie nových a bolo to jedno z mnohých nezvyčajných podujatí našej knižnice. Nocovanie v knižnici má naozaj svoje čaro aj pre staršiu vekovú kategóriu mládeže a pre dospelákov.

Alena Javorková – spoluorganizátor podujatia - Oravská knižnica

realizované v rámci projektu

Do rozprávky tadial'to

v posledný októbrový pondelok – 25. 10. 2010 v priestoroch čítárne
o 10.30 slávnostné vyhodnotenie regionálneho kola literárneho kvízu
KNIŽNÝ VŠEVEDKO 2010
pre žiakov 5. ročníkov ZŠ mesta Dolný Kubín

Do tohtoročného regionálneho kola bolo zapojených 14 piatackých triednych kolektívov ZŠ mesta Dolný Kubín v počte 284 žiakov. Súťažiaci deti si vo vedomostnom vyrad'ovacom kvíze v triednych kolách preverili svoje vedomosti, pozornosť a pamäť nielen pri otázkach z učebných osnov literatúry, z nových kníh súčasných slovenských a svetových autorov (G. Futová, R. Brat, J. Uličiansky, J. Wilsonová, T. Brezina, R. Dahl), ale aj z tvorby významných regionálnych literárnych osobností (P. Huba, B. Mikšíková, A. Habovštiak). Tradične im najväčšie trápenie spôsobovali otázky regionálneho charakteru. Zámerom zostavovateľky kvízu bolo im aj prostredníctvom hovorenej bibliografie priblížiť ich tvorbu. Predčítanie krátkych ukážok textu vzbudilo v nich záujem aj o knihy ako také a deti si aj počas triednych kôl navzájom hravo a samostatne predstavili nimi prečítané knihy od autorov ukrytých v súťažných otázkach. Podľa získaného počtu bodov v triednych kolách boli všetci súťažiaci odmenení, celkovým víťazom a teda našim Knižným Vševedkom za rok 2010 sa stala Deniska Salvová zo ZŠ J. Matúšku. Ako už každoročne aj v tomto ročníku vo vedomostiach zvädzali tuhý boj dve školy a to ZŠ J. Matúšku a ZŠ P. Škrabáka, čo sa prejavilo aj v umiestnení ich detí v konečnom poradí. O zábavu v hľadisku sa postarala piatacka trieda zo ZŠ J. Matúšku. Podujatie oživila aj autorská beseda s netradičným hudobníkom alternatívnych skupín Karpatské chrbáty a Vrbovskí víťazi a zároveň aj spisovateľom Branislavom Jobusom, píšuceho Láskové a Zázračné rozprávky nielen pre deti ale aj pre nás dospelákov. Kniha o Muflónovi Ancijášovi a jeho spanilej jazde síce ešte len vonia tlačiarenskou farbou, ale v priestoroch školskej knižnice ZŠ M. Kukučina jej krátke ukážky vyvolávali na tvárach detí slniečkové úsmevy od ucha k uchu, muflónov talizman – tepláčky sa časom stanú možno aj detskou uniformou. Rozporuplné dojmy nás dospelákov pri ukážkach tvorby hudobníka hrajúceho na nezvyčajných nástrojoch (spojenie motyky a rýľa, rôzne vodovodné trubice) boli s dojmami detí nezrovnateľné, jednoducho pán Jobus bol riadna originalitka.

Podujatie motivuje zúčastnené deti k aktívnej sebareprezentácii svojich vedomostí z literatúry, podporuje ich záujem o dôležitú aktivitu voľného času - o čítanie a o knižnicu ako takú, prináša im poučenie, možnosť zoznámiť sa s tvorcami detských kníh.

Alena Javorková – koordinátor podujatia Knižný Vševedko 2010

Darujme si kúsok historických tradícií

V histórii Oravskej knižnice Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne je každý rok už tradične niečím výnimočný a originálny. Oravská knižnica svoju na aktivity bohatú činnosť zameriava nielen na spoluprácu s partnermi zo slovenských knižníc, ale v rámci cezhraničnej spolupráce v oblasti kultúry a vzdelávania nadväzuje intenzívne kontakty s partnermi verejných knižníc v Poľsku a v Čechách. V rámci cezhraničnej spolupráce bol rok 2009 rokom intenzívneho hľadania možného partnera práve v Českej republike, v Poľskej republike sa už vzájomné kontakty intenzívne rozvíjali s Mestskou knižnicou v Limanowej prostredníctvom realizácie úspešne podaného projektu. Na výzvy nadviazania spolupráce s knižnicami s podobnou regionálnou funkciou ako má OK AH, reagoval v Českej republike víťaz súťaže Evropská veřejná knihovna v Helsinkách 2000 – Regionální knihovna v Karvinej. RKK je mestská knižnica pôsobiaca v Euroregióne Tešínskeho Slezska a to na Severnej Morave. Zámerom pracovníkov knižnice bolo nielen nadviazať partnerské kontakty a výmenu odborných skúseností medzi Oravskou knižnicou A. Habovštiaka a Regionálnou knihovnou Karviná, ale sa aj podieľať na rozvoji kultúrnych väzieb, ktoré boli už v minulých časoch spoločného štátu prirodzené, v súčasnej dobe je ich intenzita oslabená, hoci obidva národy spájali v minulosti podobné tradície, jazyk a kultúra. Nadviazaná spolupráca vytvára priaznivé podmienky na prehĺbenie vzájomných vzťahov, vzájomnú integráciu, výmenu skúseností a spoznávanie kultúrnych a historických tradícií aj prostredníctvom podaných projektov. **Úspech sa dostavil v roku 2010, kedy bol podaný a úspešne schválený Európskou úniou mikroprojekt Darujme si kúsok historických tradícií, spolufinancovanie prebieha z prostriedkov Fondu mikro-projektov spravovaného Trenčianskym samosprávnym krajom. Realizátor mikroprojektu OK AH v Dolnom Kubíne bude v spolupráci s cezhraničným partnerom Regionálnou knižnicou v Karvinej v termíne od 1. 6. 2010 – 30. 4. 2011 realizovať rad rôznych podujatí.**

Hlavným cieľom podaného mikroprojektu Darujme si kúsok historických tradícií bolo nadviazanie a rozvoj cezhraničného partnerstva verejnej knižnice v Dolnom Kubíne a v Karvinej, vytvorenie prepojenia inštitúcií so zámerom posilnenia rozvoja dlhodobej spolupráce knihovníkov zapojených knižníc a vytvorenie vzájomných vzťahov nielen medzi obyvateľmi mesta Dolný Kubín a Karviná, ale aj medzi obyvateľmi Žilinského a Moravskoslezského kraja, ktorí sa zapoja do realizovaných aktivít (odborné exkurzie, medzinárodná konferencia, čitateľské, výtvarné dielne, vzájomný poznávací pobyt, literárne kvízy, výtvarná súťaž, tvorba zvukovej knihy pre deti a mládež, výstavy, tematické literárne podujatia, on-line turistický sprievodca, propagovať prihraničné regióny, podporiť cestovný ruch formou vytvorenia novej webovej stránky, na ktorej budú predstavovať účastníci mikroprojektu prírodné a kultúrne zaujímavosti obidvoch krajov. Široká čitateľská verejnosť získa vďaka tomuto projektu prístup k novej literatúre, vydanaj publikácii prezentujúcej aktivity realizované v rámci projektu, obohatenej o regionálne povesti obidvoch krajov, k vydanaj zvukovej knihe vytvorenej deťmi účastníkmi a možnosť zúčastniť sa na medzinárodnej konferencii zameranej na problematiku knihovníckej práce a vyjadriť svoje postrehy na novej internetovej stránke. Plánované aktivity mikroprojektu Darujme si kúsok historických tradícií prispejú k rozvoju vzájomnej spolupráce, porozumeniu, rešpektovaniu a obohateniu sa po stránke kultúrnej, medziľudskej a odbornosti-knihovníckej.

Vstupným podujatím mikroprojektu bola realizácia výstavy Spoznávajme sa. Zapojené knižnice si pripravili a navzájom poskytli výstavné materiály. Aktivita predstavila materiály, dokumenty a publikácie, ktoré prezentujú kultúrno-historické pamiatky, významné regionálne osobnosti a turistické zaujímavosti obidvoch krajov. Cieľom aktivity bolo podporiť vzájomné spoznávanie významných kultúrnych hodnôt Žilinského a Moravskoslezského kraja a súčasne predstaviť realizáciu mikroprojektu širokej verejnosti.

Špecifickým cieľom mikroprojektu sú realizované cezhraničné kultúrne podujatia s výchovno-vzdelávacími prvkami pre deti a mládež so zámerom ich podpory na čítanie, spoznávanie slovenskej, českej literatúry a jazyka a motiváciu na vlastnú tvorivosť (čitateľské dielne, autorské besedy, tvorivé dielne, výtvarné súťaže, spoločný poznávací pobyt zameraný práve na spoznávanie kultúrnych, historických a ľudových tradícií.

Porozumieť jazyk blízkeho národa

Prostredníctvom čitateľských dielní, kde knihovníci obidvoch zapojených knižníc metódou hlasného čítania predstavili deťom ZŠ a ZUŠ partnerský región a jeho povesti, bolo zámerom zlepšiť ich schopnosť porozumieť jazyk susedného národa, priblížiť im nové vedomosti o prihraničných krajoch a rozvíjať ich čitateľské návyky. Pri čítaní povestí od Petra Hubu, Miroslava Karcola, Libuše Kolkovej a Stanislava Filipa deti zaznamenávali slová a slovné spojenia, ktorým nerozumeli, tieto záznamy sa využijú pri vydaní slovníčkov neznámych výrazov – záložiek do kníh. **Na čitateľské dielne následne nadväzovali výtvarné dielne v ilustrovaní prečítaných kníh.** Výtvarné práce ktoré vznikli pri tejto aktivite, budú využité vo výtvarnej súťaži a následne v každej knižnici prví traja umiestnení v dvoch vekových kategóriách, do 10 rokov a nad 10 rokov, budú odmenení. Pre širokú

verejnosť sa zrealizuje aj vernisáž výstavy vzniknutých prác.

V prvom prázdninovom júlovom týždni vládol v OK AH čulý ruch, 15 slovenských a 15 českých detí, 6 knihovníkov sa stretlo počas štvordňového poznávacieho pobytu. Zámerom pobytu bolo, aby zúčastnené deti atraktívnym a neformálnym spôsobom získali nové vedomosti o histórii, literatúre, ľudovej architektúre, ľudových remeslách, tradíciách, zvykoch v regióne Orava, spoznali jeho kultúrno-historické a prírodné zaujímavosti.

V rámci spoločného pobytu zažili v priestoroch Mestského úradu stretnutie s predstaviteľmi mesta Dolný Kubín, viceprimátor Roman Matejov ich zoznámil s dejinami a súčas-

Spoločne pred Mestským úradom v Dolnom Kubíne

nosťou mesta. Venoval im Pamätný list z mesta Dolný Kubín, predstavil im tiež asi súčasne najväčšiu atrakciu mesta – Lipu sútokov sveta, ktorú českí táborníci poliali vodou rieky Olše v Karvinej. O tomto čine získali originálny certifikát od mesta. Potom navštívili priestory jedného z najstarších múzeí na Slovensku — Oravské múzeum P. O. Hviezdoslava, zoznámili sa s architektúrou dolnokubínskeho stredovekého Hviezdoslavovho námestia. Tu ich upútala baroková budova Župného domu – súčasného sídla Oravskej galérie, budova Pamätného domu P. O. Hviezdoslava, budova bývalej Židovskej synagógy. Pri svojich potulkách mestom vyhládali ďalšiu ojedinelú atrakciu nielen v meste, ale aj v celej Európe – drevený Kolonádny most ponad rieku Orava, navštívili historický cintorín, na oddych využili priestory Parku dejateľov Oravy s ôsmimi reliéfmi významných osobností našej minulosti. Počas čitateľských dielní si navzájom predstavili svojich najobľúbenejších slovenských a českých autorov, zabávali sa pri hádankách, súťažili v zlomjazýčkových jazykolamoch v obidvoch jazykoch, zúčastnili sa literárno-vedomostného kvízu Knižný vševedko, traja odvážlivci nahrali v hudobno-nahrávacom štúdio PAVLÍK RECORDS v Tvrdošine podklady pre zvukovú knihu, v priestoroch Centra voľného času sa zoznámili s rôznymi remeselnými technikami – čipkárstvom, hrnčiarstvom, rezbárstvom a drôtovaním. Počas pobytu navštívili najvýznamnejšiu pamiatku hradného staviteľstva na Slovensku – Oravský hrad, jedno z najkrajších múzeí ľudovej architektúry v Európe – Múzeum oravskej dediny v Zuberči-Brestovej, na najväčšej vodnej ploche na Slovensku – na Oravskej priehrade zažili plavbu výletnou loďou na Slanický ostrov umenia s galériou kamenných a drevených plastik od starých oravských majstrov. Počas tvorivých dielní si vyskúšali svoju zručnosť pri tvorbe nezvyčajných záložiek, pohybovú zdatnosť ukázali v každodennej Pyžamkovej rozcvičke a vo večerných futbalových súbojoch, vzájomné priateľstvá a kontakty utužovali pri večernej diskotéke. Ako spomienku na spoločne strávené dni si do svojich domovov okrem množstva zážitkov odniesli aj Účastnícke listy o nezvyčajnom pobyte.

Poznávací pobyt bol optimálnou kombináciou získavania nových vedomostí, prežitia pozitívnych emócií pri stretnutiach sa so svetom detskej literatúry, motivácie k vlastnej kreativite a sebaaprezentácii, vhodným priestorom pre vzájomné spoznanie obidvoch komunít a nadviazanie priateľských vzťahov.

Tieto už zrealizované, ale aj ešte len pripravované aktivity mikroprojektu sú vhodné na realizáciu pre ďalších účastníkov tematických kultúrno-výchovných podujatí nielen zapojených knižníc, ale aj pre ďalšie verejné knižnice Žilinského a Moravskoslezského kraja. Výsledky projektu v podobe produktov – spoločná publikácia, zvuková kniha, DVD nosič môžu byť využívané aj v nasledujúcom období ako zdroj informácií a podnetov pre rozvoj cezhraničnej spolupráce.

Alena Javorková
koordinátor KVC
mikroprojektu Darujme si
kúsok historických tradícií

Darujme si kúsok historických tradícií

Návšteva pracovníkov Regionálnej knihovny Karviná na Orave

V rámci spolupráce na projekte Darujme si kúsok historických tradícií sa uskutočnila aj návšteva odborných pracovníkov z Regionálnej knihovny Karviná.

Kolegom z Čiech sme predstavili systém knižnično-informačnej práce v Oravskej knižnici Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne a v Mestskej knižnici v Námestove, ktorú má v metodickej pôsobnosti.

Súčasťou programu bola aj návšteva Oravského múzea - expozície Pavla Országha Hviezdoslava, ktorá poskytuje komplexný pohľad na tvorbu nášho veľikána. Následne si hostia prezreli aj historickú Čaplovičovú knižnicu. Jej zaklada-

teľom bol Vavrinec Čaplovič rodák z Jasenovej jeden z najväčších zberateľov kníh v 19. storočí. Svoju zbierku kníh v roku 1839 venoval Oravskej stolici.

Spoločne sme navštívili Pamätný dom Martina Kukučina v jeho rodisku – Jasenovej.

Ďalšou zástavkou bola návšteva artikulárneho kostolíka v Leštínach, ktorý pochádza z rokov 1688-1689. Jeho interiér zdobí barokový oltár s polychrómovanou drevorezbou zo začiatku 14. storočia. Bol v ňom pokrstený P. O. Hviezdoslav. Kostol je zapísaný v Zozname UNESCO.

Veríme, že tieto aktivity podporili nadviazanie osobných, a hlavne profesionálnych vzťahov medzi pracovníkmi partnerských knižníc.

Projekt pokračuje tematickým podujatím o súčasnej českej literatúre, poznávacou exkurziou do Karvinej, vytvorením webovej stránky a ukončí sa medzinárodnou konferenciou.

Iveta Salvová
projektový manažér projektu

Návšteva pracovníkov Oravskej knižnice Antona Habovštiaka v Karvinej

3. 11. 2010 navštívili pracovníci Oravskej knižnice Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne Regionálnu knihovnu Karviná. Aj táto návšteva bola súčasťou projektu Darujme si kus historických tradícií. Obohatením programu bola prehliadka expozície Zámku Fryštát (spoločná fotografia pred zámkom).

V dňoch 4.-7. novembra 2010 sa v Bratislave konal 18. ročník medzinárodného knižného veľtrhu BIBLIOTÉKA 2010 a 14. ročník vzdelávania a didaktickej techniky PEDAGOGIKA 2010.

Pre knižnice Žilinského samosprávneho kraja zabezpečil zriaďovateľ samostatný výstavný stánok, v ktorom sa v prvý deň prezentovala Kysucká a Oravská knižnica. Predstavili tu svoju knižnú produkciu i ukážky ostatnej edičnej činnosti.

Výsledky vydavateľskej činnosti mohli predstaviť aj dve regionálne vydavateľstvá – Magma z Kysúc a Vydavateľstvo Petra Hubu z Dolného Kubína.

V prvý deň sa medzi 13.00 – 14.00 hodinou na najväčšom pódii uskutočnilo podujatie pod názvom Povesti z Oravy – prezentácia histórie regiónu prostredníctvom autora regionálnych povestí Petra Hubu (Strašidelné povesti z Oravy, Povesti z dávnych čias, Povesti z Oravy I., Povesti z Oravy II.). V rámci programu vystúpili aj vzácni hostia – manželka Antona Habovštiaka p. doc. Katarína Habovštiaková a dcéra MUDr. Anna Kováčová.

ORAVSKÁ KNIŽNICA NA KNIŽNOM VELTRHU BIBLIOTÉKA 2010

PREZENTÁCIE NOVÝCH KNÍH

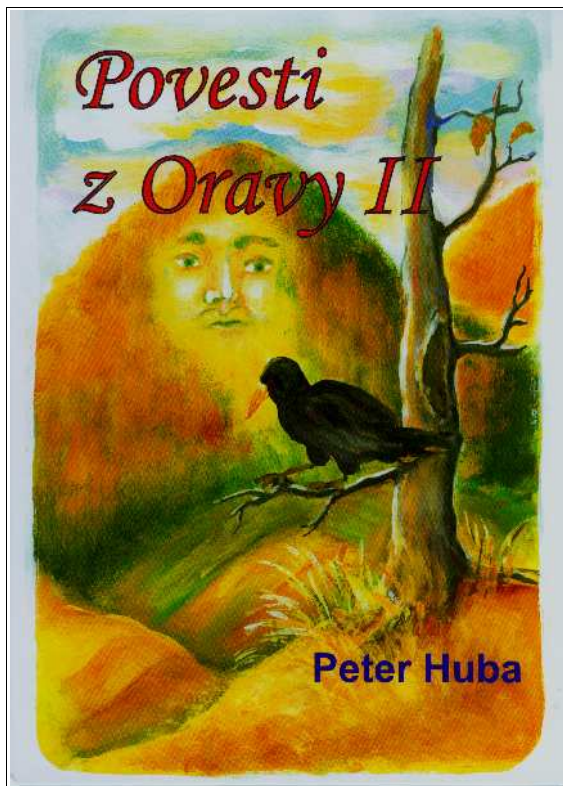
Prezentácia knihy je vždy významnou udalosťou. Širšej verejnosti sa väčšinou dostáva do rúk viacročné snaženie jedného, často viacerých autorov.

POVESTI Z ORAVY II

13. septembra 2010 o 16. hodine sa uskutočnila prezentácia knihy *Povesti z Oravy II*. Druhý zväzok obsahuje 15 pôvodných povestí z celej Oravy (Istebné, Dolný Kubín, Veličná, Zázrivá, Pucov, Oravský hrad, Podbiel, Breza, Tvrdošín, Ústie, Námestovo, Novot').

Podklady pre napísanie povestí autor Peter Huba získal počas výskumov k takmer štyridsiatim monografiám oravských a liptovských miest a obcí.

Prvý aj druhý zväzok oravských povestí ilustrovala Monika Ligasová.

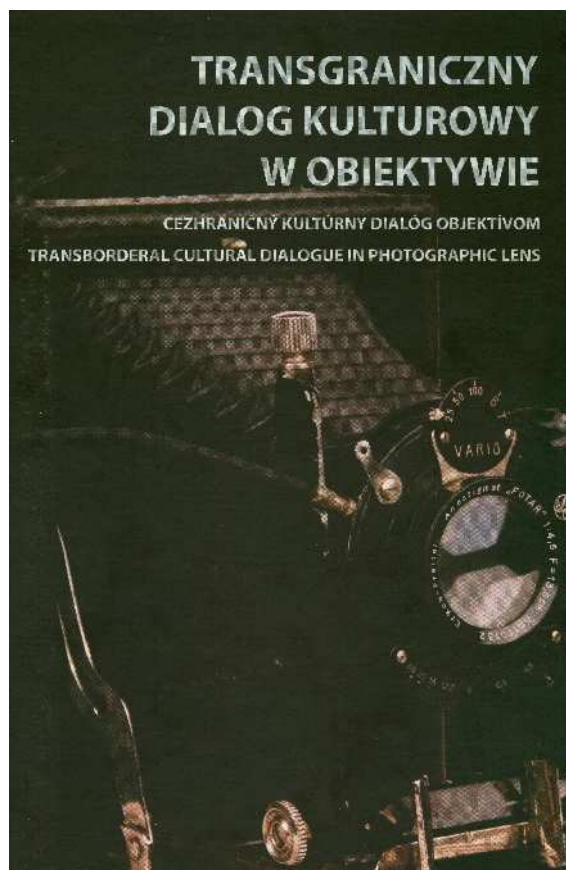

TRANSGRANICZNY DIALOG KULTUROWY W OBIEKTYWIE - CEZHRANIČNÝ KULTÚRNY DIALÓG OBJEKTÍVOM

Prešiel týždeň a 20. septembra 2010 sa v Oravskej knižnici opäť streto niekoľko desiatok priateľov kníh zo Slovenska i Poľskej republiky, aby privítalo prvé výťažky knihy – fotoalbumu s názvom **TRANSGRANICZNY DIALOG KULTUROWY W OBIEKTYWIE - CEZHRANIČNÝ KULTÚRNY DIALÓG OBJEKTÍVOM**.

V tiráži knihy sa môžeme dočítať: „*Predkladaný fotoalbum je výsledkom fotosúťaže usporiadanej v rámci poľsko-slovenského kultúrneho projektu s názvom CEZHRANIČNÝ KULTÚRNY DIALÓG, ktorý realizovala Mestská verejná knižnica z poľského mesta Limanowa v partnerskej spolupráci s Oravskou knižnicou Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne.*“

Možno konštatovať, že predstavy obidvoch spriatelených knižníc sa podarilo naplniť. Všetkých príjemne prekvapil veľký záujem amatérskych fotografov o súťaž. Výsledkom je zaujímavá obrazová publikácia, do ktorej súťažná porota zaradila farebné, ale aj čierno-biele fotografie 81 prihlásených autorov. Samotnej knihe predchádzala výstava vybraných prác v Limanowe a v Dolnom Kubíne.

Štandardy

vo verejných knižniciach

Problematika štandardov - ukazovateľov kvality činnosti verejných knižníc bola po viacročnej práci Odbornej skupiny pre tvorbu štandardov verejných knižníc pri SNK Martin a diskusii v knižničkej verejnosti definovaná v Metodickom pokyne Ministerstva kultúry SR č. MK – 1669/2010-10/7472 k určení štandardov pre verejné knižnice, ktorý nadobudol účinnosť 1. 6. 2010. Cieľom tohto odporúčajúceho materiálu je optimalizovať podmienky na kvalitné poskytovanie knižnično-informačných služieb. Štandardy predstavujú nástroj, ktorý umožňuje porovnanie dosiahnutých výkonov jednotlivých knižníc a sú indikátormi činnosti tak pre zriaďovateľa knižnice, samotnú knižnicu i poskytovateľa finančných prostriedkov z verejných zdrojov. Parametre štandardov sú pre knižnice stanovené diferencovane – podľa počtu obyvateľov sídla a typu knižnice. Hodnoty niektorých parametrov sú zadefinované do dvoch výkonových úrovní: základnej a vyššej úrovne, čím je vyjadrená rozdielna kvalita činnosti knižnice, ale zároveň môžu reflektovať rozdielnosť miestnych podmienok. Štandardy predstavujú aj motivačný stimul pre zriaďovateľov knižníc, aby zabezpečili adekvátne finančné a materiálne podmienky pre prácu knižníc, ako aj pre verejné knižnice, aby vynaložili úsilie pri zvyšovaní úrovne poskytovaných služieb.

Štandardy boli navrhnuté v dvoch skupinách:

1. Indikátory, ktoré podmieňujú činnosť knižnice – prírastky knižničných jednotiek na obyvateľa nadobudnutých kúpou za jeden kalendárny rok, počet titulov periodík, priemerná suma na jednu knižničnú jednotku, počet počítačov s pripojením na internet prístupných verejnosti, počet študijných miest, počet prevádzkových hodín pre verejnosť týždenne
2. Indikátory výkonov knižnice – priemerný počet výpožičiek na 1 zamestnanca, vykonávajúceho knižničkej činnosti, priemerný počet výpožičiek na 1 obyvateľa, percento používateľov z počtu obyvateľov, obrat knižničných fondov

V prehľade uvádzame výsledky regionálnej knižnice a verejných knižníc s profesionálnymi zamestnancami v metodickej pôsobnosti Oravskej knižnice A. Habovštiaka, ktoré dosiahli v porovnaní s odporúčanými štandardami na základe štatistických údajov za rok 2009.

Štandard č. 1 Prírastky knižničných jednotiek na obyvateľa nadobudnutých kúpou za jeden kalendárny rok

Počet obyvateľov sídla knižnice	Odporúčaná hodnota pre mestské a obecné knižnice	Výsledky za rok 2009		Odporúčaná hodnota za regionálne knižnice	Výsledky za rok 2009 Oravská knižnica – 19 678 obyv.
		Obec	Výsledky		
2 001 – 3 000	0,05	Zázrivá – 2 734 obyv.	0,038		
3 001 – 5 000	0,06	Or. Lesná – 3 252 obyv.	0,035		
		Nižná – 3 962 obyv.	0,018		
		Rabča – 4 550 obyv.	0,075		
5 001 – 10 000	0,05	Zákamenné – 5 120 obyv.	0,025		
		Trstená – 7 621 obyv.	0,059		
		Námestovo – 8 122 obyv.	0,023		
		Tvrdošín – 9 408 obyv.	0,038		
10 001 – 20 000	0,10			0,15	0,11

Štandard č. 2 Počet titulov periodík

Počet obyvateľov sídla knižnice	Odporúčaná hodnota pre mestské a obecné knižnice	Výsledky za rok 2009		Odporúčaná hodnota za regionálne knižnice	Výsledky za rok 2009 Oravská knižnica
		Obec	Výsledky		
2 001 – 3 000	5 – 10	Zázrivá	0		
3 001 – 5 000	10 – 20	Or. Lesná	0		
		Nižná	11		
		Rabča	6		
5 001 – 1 0000	10 – 30	Zákamenné	4		
		Trstená	7		
		Námestovo	8		
		Tvrdošín	5		
10 001 – 20 000	15 - 35			50 – 100	137

Štandard č. 3 Priemerná suma na jednu knižničnú jednotku

Počet obyvateľov sídla knižnice	Odporúčaná hodnota pre mestské a obecné knižnice	Výsledky za rok 2009		Odporúčaná hodnota za regionálne knižnice	Výsledky za rok 2009 Oravská knižnica
		Obec	Výsledky		
2 001 – 3 000	8	Zázrivá	6,19		
3 001 – 5 000	8	Or. Lesná	5,64		
		Nižná	10,31		
		Rabča	6,59		
5 001 – 1 0000	9	Zákamenné	6,84		
		Trstená	8,25		
		Námestovo	9,19		
		Tvrdošín	8,15		
10 001 – 20 000	9			10	8,47

Štandard č. 4 Počet počítačov s pripojením na internet prístupných verejnosti

Počet obyvateľov sídla knižnice	Odporúčaná hodnota pre mestské a obecné knižnice	Výsledky za rok 2009		Odporúčaná hodnota za regionálne knižnice	Výsledky za rok 2009 Oravská knižnica
		Obec	Výsledky		
2 001 – 3 000	2	Zázrivá	0		
3 001 – 5 000	2	Or. Lesná	0		
		Nižná	0		
		Rabča	8		
5 001 – 1 0000	3	Zákamenné	1		
		Trstená	1		
		Námestovo	6		
		Tvrdošín	0		
10 001 – 20 000	4-7			4-7	10

Štandard č. 5 Počet študijných miest

Počet obyvateľov sídla knižnice	Odporúčaná hodnota pre mestské a obecné knižnice	Výsledky za rok 2009		Odporúčaná hodnota za regionálne knižnice	Výsledky za rok 2009 Oravská knižnica
		Obec	Výsledky		
2 001 – 3 000	10 – 12	Zázrivá	10		
3 001 – 5 000	12 – 15	Or. Lesná	30		
		Nižná	13		
		Rabča	10		
5 001 – 1 0000	15 – 35	Zákamenné	20		
		Trstená	10		
		Námestovo	20		
		Tvrdošín	20		
10 001 – 20 000	35 – 45			35 – 45	42

Štandard č. 6 Počet prevádzkových hodín pre verejnosť týždenne

Počet obyvateľov sídla knižnice	Odporúčaná hodnota pre mestské a obecné knižnice	Výsledky za rok 2009		Odporúčaná hodnota za regionálne knižnice	Výsledky za rok 2009 Oravská knižnica
		Obec	Výsledky		
2 001 – 3 000	10 – 20	Zázrivá	21,25		
3 001 – 5 000	20 – 30	Or. Lesná	22		
		Nižná	21		
		Rabča	40		
5 001 – 1 0000	30 – 40	Zákamenné	16,50		
		Trstená	41,50		
		Námestovo	45		
		Tvrdošín	40		
10 001 – 20 000	40 – 45			40 – 45	50

Štandard č. 7 Priemerný počet výpožičiek na 1 zamestnanca

Počet obyvateľov sídla knižnice	Odporúčaná hodnota pre mestské a obecné knižnice	Výsledky za rok 2009		Odporúčaná hodnota za regionálne knižnice	Výsledky za rok 2009 Oravská knižnica
		Obec	Výsledky		
2 001 – 3 000	11 000	Zázrivá	9 141		
3 001 – 5 000	13 000	Or. Lesná	27 987		
		Nižná	26 666		
		Rabča	22 053		
5 001 – 1 0000	14 000	Zákamenné	23 093		
		Trstená	18 366		
		Námestovo	8 621		
		Tvrdošín	26 652		
10 001 – 20 000	15 000			15 000	22 723

Štandard č. 8 Priemerný počet výpožičiek na 1 obyvateľa

Počet obyvateľov sídla knižnice	Odporúčaná hodnota pre mestské a obecné knižnice	Výsledky za rok 2009		Odporúča ná hodnota za regionálne knižnice	Výsledky za rok 2009 Oravská knižnica
		Obec	Výsledky		
2 001 – 3 000	2 ZÚ *	Zázrivá	1,87		
	4 VÚ *				
3 001 – 5 000	3 ZÚ	Or. Lesná	8,60		
	5 VÚ	Nižná	5,38		
		Rabča	4,84		
5 001 – 1 0000	4 ZÚ	Zákamenné	4,51		
	6 VÚ	Trstená	4,81		
		Námestovo	3,18		
		Tvrdošín	5,66		
10 001 – 20 000				8 ZÚ	
				12 VÚ	15,64

* ZÚ – základná úroveň, VÚ – vyššia úroveň

Štandard č. 9 Percento používateľov z počtu obyvateľov

Počet obyvateľov sídla knižnice	Odporúčaná hodnota pre mestské a obecné knižnice	Výsledky za rok 2009		Odporúčaná hodnota za regionálne knižnice	Výsledky za rok 2009 Oravská knižnica
		Obec	Výsledky		
2 001 – 3 000	8 ZÚ	Zázrivá	5,85		
	10 VÚ				
3 001 – 5 000	8 ZÚ	Or. Lesná	9,84		
	12 VÚ	Nižná	8,65		
		Rabča	15,23		
5 001 – 1 0000	8 ZÚ	Zákamenné	6,07		
	12 VÚ	Trstená	10,91		
		Námestovo	15,75		
		Tvrdošín	12,27		
10 001 – 20 000				18 ZÚ	
				25 VÚ	27,50

Štandard č. 10 Obrat knižničných fondov

Počet obyvateľov sídla knižnice	Odporúčaná hodnota pre mestské a obecné knižnice	Výsledky za rok 2009		Odporúča ná hodnota za regionálne knižnice	Výsledky za rok 2009 Oravská knižnica
		Obec	Výsledky		
2 001 – 3 000	1 ZÚ	Zázrivá	0,41		
	1,5 VÚ				
3 001 – 5 000	1 ZÚ	Or. Lesná	2,41		
	1,5 VÚ	Nižná	0,66		

Tabuľka - pokračovanie					
		Rabča	1,51		
5 001 – 1 0000	1 ZÚ	Zákamenné	1,41		
	1,5 VÚ	Trstená	1,70		
		Námestovo	1,12		
		Trvrdošín	1,66		
10 001 – 20 000				1,5 ZÚ	1,97
				2 VÚ	

Uvedené údaje štatistického zisťovania dokumentujú, že verejné knižnice dosahujú v štandardoch druhej skupiny – výkony knižnice dobré výsledky a predovšetkým v štandarde č. 7 Počet výpožičiek na zamestnanca nadpriemerné výsledky. Dosiahnutá úroveň štandardov prvej skupiny, najmä čo sa týka nákupu knižničného fondu a počtu počítačov s pripojením na internet prístupných verejnosti nedosahujú, s výnimkou knižnice v Rabči, odporúčané hodnoty. Každoročné štatistické zisťovanie ukazovateľov činnosti knižníc a ich porovnanie s odporúčanými štandardami by mali byť podnetom pre zriaďovateľov, aby zlepšovali finančné a materiálno-technické možnosti pre prácu knižníc tak, aby vo výslednom efekte bol v zmysle zákona č. 211/2000 Z. z. zabezpečený slobodný prístup všetkých skupín obyvateľov k informáciám. Zákonom č. 183/2000 Z. z. a Stratégiou rozvoja slovenského knihovníctva na roky 2008-2013 sú knižnice definované ako centrá pre sústreďovanie a sprístupňovanie informácií a poznatkov z interných i externých zdrojov. Zriaďovatelia knižníc by v intenciách týchto dokumentov mali vyvíjať úsilie, aby knižnice mali na realizáciu stanovených cieľov adekvátne kvantitatívne a kvalitatívne podmienky, čo by sa následne prejavilo v dosiahnutí úrovne odporúčaných štandardov.

Mgr. Martina Fecskeová
Metodička Oravskej knižnice A. Habovštiaka

Časti interiérov knižníc v Trvrdošíne a v Nižnej

KALENDÁRIUM

významných výročí osobností ORAVY v roku 2011

V januári 2011 si pripomínáme...

OLEXÍK Pavol

lekár, botanik, meteorológ

(6. 1. 1801 Klin - 10. 10. 1878 Brno)

BRUCK Vendelín

osvetový pracovník, knihovník

(11. 10. 1832 Dolný Kubín - 8. 1. 1876 Dolný Kubín)

KUBÁNI Jozef (Kubányi)

náboženský spisovateľ, prekladateľ

(10. 1. 1771 Tvrdošín - 2. 4. 1839 Cífer)

MATÚŠKA Janko Vlastimil

spisovateľ

(10. 1. 1821 Dolný Kubín - 11. 1. 1877 Dolný Kubín)

HOBLÍK Jozef

náboženský spisovateľ

(1. 4. 1851 Oravský Biely Potok - 14. 1. 1901 Námestovo)

KAVIAK Ignác (Kaviák, pseud. Kvetoslav, Slaničan)

literárny historik

(25. 9. 1861 Slanica, zatopená obec - 15. 1. 1886 Bratislava)

HERKEĽ Ján Nepomuk

jazykovedec, advokát

(22. 1. 1786 Vavrečka - pred r. 1853 Budapešť?)

GACEK Mikuláš

prekladateľ, úradník

(10. 7. 1895 Budapešť - 22. 1. 1971 Dolný Kubín)

GAZDÍK Jozef

prekladateľ, redaktor

(24. 1. 1931 Štefanov nad Oravou - 8. 2. 1982 Bratislava)

Vo februári 2011 si pripomínáme...

KRATOCHVÍL Rudolf (pseud. Janko Oravský)

pedagóg, logopéd

(1. 2. 1886 Viedeň - 13. 2. 1950 Bratislava)

FLOREK Anton (pseud. Podpilský, Vahanovský)

kňaz, náboženský publicista

(4. 2. 1836 Oravská Jasenica - 29. 8. 1897 Rabča)

ĽATLIAK Ján (Ľatlák)

organizátor turistiky, osvetový pracovník, bankový úradník

(6. 2. 1876 Dolný Kubín - 12. 10. 1946 Dolný Kubín)

GAŠPARÍK Jozef (pseud. Bohuznámy, M. Dolinská, Leštinský)

vydavateľ, kníhkupec, publicista

(10. 2. 1861 Leštiny - 4. 6. 1931 Martin)

JÉGÉ (vl. m. Ladislav Nádaši, pseud. Grob, Dr. Ján Grob, dr. Špata)

spisovateľ, lekár

(12. 2. 1866 Dolný Kubín - 2. 7. 1940 Dolný Kubín)

AMBROZI Samuel (Ambrosius, Duraeus)

publicista, redaktor

(22. 3. 1748 Liptovská Sielnica - 15. 2. 1806 Banská Štiavnica)

TURCEROVÁ - DEVEČKOVÁ Helena (pseud. Dr. H. Deová)

literárna historička, prekladateľka, profesorka

(18. 2. 1886 Slovany - 4. 11. 1964 Bratislava)

SLIMÁK Ivan

literárny vedec, prekladateľ, pedagóg

(1. 7. 1930 Dolný Kubín - 19. 2. 1996)

ZIMÁNI Ján Dalibor (Zimáňi, Zimány, Zimányi)

národnokultúrny dejateľ, lekár

(22. 2. 1816 Dolný Kubín - 14. 4. 1886 asi Budapešť)

KARDOSS Alexander (Kardoš, pseud. Drahotina Kardossová, Stráňan)

vlastivedný pracovník

(15. 8. 1861 Bátorvce - 24. 2. 1931 Banská Bystrica)

NÁDAŠI Anton (pôv. Odrobiňak)

mecén, advokát

(28. 2. 1826 Bobrov - 5. 10. 1902 Dolný Kubín)

V marci 2011 si pripomínáme...

CVINČEK Ján (pseud. Kysucký)

vlastivedný pracovník, stredoškolský profesor

(22. 9. 1901 Olešná - 2. 3. 1976 Dolný Kubín)

KLINOVSKÝ Jozef

botanik, vysokoškolský učiteľ

(3. 3. 1921 Bobrov - 17. 8. 1983 Bratislava)

ORAVSKÝ Jozef (pôv. Prč, resp. Árvay)

učiteľ, archivár, múzejník

(5. 3. 1896 Habovka - 12. 5. 1973 Nitra)

PAZÚRIK Martin (pseud. Pltník, Pltník z Pribyliny)

publicista

(26. 5. 1859 Podbiel - 16. 3. 1936 Lisková)

CEBOCLIOVÁ Pavla (Cebokliová)

autorka memoárov

(24. 1. 1885 Vyšný Kubín - 16. 3. 1971 Svitavy)

KUTEŠ Ondrej

funkcionár slovenského robotníckeho hnutia v USA

(17. 3. 1906 Dolný Kubín - 12. 1. 1983 Denveri, Colorádo, USA)

BARTOŠ Emanuel

zoológ

(2. 4. 1902 Maglajan - 22. 3. 1966 Praha)

KULLA Jozef

kňaz, stredoškolský profesor

(22. 3. 1906 Trstená - 10. 9. 1991 Trstená)

BAKOŠ Eudovít

kultúrno-osvetový pracovník, kňaz

(22. 3. 1911 Krásna Hôrka - 7. 1. 1965 Krásna Hôrka)

KOŽEHUDA Ján

pedagóg, autor učebníc, publicista

(24. 3. 1856 Radván - 20. 4. 1918 Blatnica)

HLOVÍK Adam

zberateľ ľudových piesní

(6. 3. 1793 Párnica - 29. 3. 1851 Giraltovec)

ŠKARVAN Albert

spisovateľ, lekár

(31. 1. 1869 Tvrdošín - 29. 3. 1926 Liptovský Hrádok)

KLOCHÁŇ Jozef

hudobný skladateľ, dirigent, pedagóg

(29. 3. 1916 Mútne - 1991 ?)

V apríli 2011 si pripomíname...

HOBLÍK Jozef

náboženský spisovateľ

(1. 4. 1851 Oravský Biely Potok - 14. 1. 1901 Námestovo)

FALTIN Peter

muzikológ, hudobný psychológ a sociológ

(12. 7. 1929 Veličná - 4. 4. 1981 Bad Homburg)

DILONG Rudolf (pseud. Ďuro Kyjak)

básnik katolíckej moderny, františkán - kňaz

(1. 8. 1905 Trstená - 7. 4. 1986 Pittsburgh)

VLOŠÁK Ján (Vlosák, Vlossák, Vloššák)

ľudovýchovný pracovník, kňaz, náboženský spisovateľ

(8. 4. 1846 Bobrov - 25. 4. 1905 Liptovská Teplá)

ZIMÁNI Ján Dalibor (Zimáňi, Zimány, Zimányi)

národnokultúrny dejateľ, lekár

(22. 2. 1816 Dolný Kubín - 14. 4. 1886 asi Budapešť)

BRUCK Leopold

knihovník, veršovník, učiteľ

(15. 11. 1800 Žaškov - 18. 4. 1866 Dolný Kubín)

ŽAŠKOVSKÝ Andrej

zberateľ ľudových piesní, učiteľ

(22. 10. 1794 Žaškov - 18. 4. 1866 Eger)

BUC Štefan (pseud. Štefan Bonaventura, Štefan Goral)

spisovateľ, literárny vedec, učiteľ

(24. 12. 1910 Bobrov - 22. 4. 1966 Valparaiso, USA)

ČERVEN Tomáš (Cherven)

národnokultúrny pracovník, mecén, cirkevný hodnostár

(20. 1. 1793 Chyžné, Poľsko - 27. 4. 1876 Banská Bystrica)

BYSTERSKÝ Ján Vedoslav

študentský organizátor, veršovník

(24. 6. 1814 Dolný Kubín - 30. 4. 1871 Jánošík)

V máji 2011 si pripomíname...

HAMULJAK ŠTEFAN

zberateľ ľudovej slovesnosti

(31. 1. 1797 Sedliacka Dubová - 1. 5. 1841 Csanytelek, Maďarsko)

TONSORIS Ján (Tonsorisius, Tonzóris, vl. m. Barbierik, Barvír, Barvíř)

ľudovýchovný a náboženský spisovateľ, veršovník, evanjelický kňaz

(1724 Vrbové - 3. 5. 1781 Istebné)

JANKOLA Matúš

krajanský pracovník

(2. 7. 1872 Budapešť - 5. 5. 1916 Bridgeport, USA)

BELOPOTOCKÝ Alexander

kamenár, sochár

(1775 Oravský Biely Potok - 9. 5. 1856 Ružomberok)

KUTLÍK Ján st.

publicista, evanjelický kňaz

(9. 5. 1806 Vyšný Kubín - 20. 12. 1890 Nagybánhegyes, Maďarsko)

NOVÁK Samuel

národný buditeľ, mecén

(20. 5. 1816 Liptovský Trnovec - 3. 1. 1895 Dolný Kubín)

DORANSKÝ Ján L. (pseud. J. D. Hamorník, Ľudo

Hámorník, J. Oravec, J. O. Ravec)

spisovateľ, publicista, úradník

(28. 5. 1911 Trstená - 6. 4. 1973 Montreal)

MELICHERČÍK Andrej (pseud. A. M. Barina, Andrée

Marie M., Andrej D. M., Andrej M. Balina)

folklorista, univerzitný profesor

(16. 1. 1917 Párnica - 30. 5. 1966 Ružomberok)

V júni 2011 si pripomíname...

CIMRÁK Ján

kultúrny pracovník, ev. kňaz

(11. 11. 1859 Veličná - 1. 6. 1926 Sielnica)

THURZO Fedor (pseud. Peter Záboj, Stanislav Priboj,

Martin Ilavský, Anonymus, Prítomný)

verejný činiteľ, právnik, bylinkár

(8. 9. 1907 Námestovo - 1. 6. 1986 Trenčianske Teplice)

ZMEŠKAL Móric (Zmeskal, Zmesskal)

stoličný hodnostár, právnik

(24. 12. 1801 Leštiny - 2. 6. 1871 Leštiny)

RAČKAY Maximilián (Rácskay, Ratskay)

maliar

(2. 6. 1806 Zázrivá - 15. 7. 1872 Tvrdošín)

KOVALÍK Anton

pedagóg

(2. 6. 1901 Námestovo - 1946 Spišská Nová Ves)

GAŠPARÍK Jozef (pseud. Bohuznámy, M. Dolinská,

Leštinský)

vydavateľ, knihkupec, publicista

(10. 2. 1861 Leštiny - 4. 6. 1931 Martin)

FAGLIC Ondrej

robotník – predák, zakladateľ organizácií KSČ počas I. ČSR

(5. 6. 1891 Geceľ, Dolný Kubín - 30. 6. 1943 Leopoldov)

BURIAN Ján (pseud. Burilovič, Dupnoskalský, Hoskora,

J. B. Porubský, Jano s „Vfšku“, Škorpion, Ján Vríčan, Vrúčan)

učiteľ, redaktor, osvetový pracovník

(6. 6. 1856 Oravská Poruba - 29. 8. 1915 Martin - Vrútky)

LEHOTSKÝ Ján

publicista, stoličný úradník

(1837 Kráľova Lehota - 8. 6. 1911 Dolný Kubín)

GAZDA Jakub Vojtech (Orság)

náboženský spisovateľ

(19. 6. 1741 Vyšný Kubín - 26. 7. 1817 Žilina)

BÁŽIK Andrej (pseud. Strýčko Oravec, Ondrej Spádovský, Fraňo O. Fémsky, Lomperdibus, O. B. Vrabec)
ľudovýchovný spisovateľ
(19. 6. 1866 Zuberec - 15. 9. 1934 Liesek)

DEMIAN Elek (Alexius)
lesník, prívrženec turistiky
(1837 Dolný Kubín - 27. 6. 1901 Podbiel)

V júli 2011 si pripomíname...

AMBROZI Juraj (Ambrosius, Ambrož, Ambrosi)
náboženský spisovateľ
(18. 4. 1694 Dolný Kubín - 5. 7. 1746 Štítnik)

JURÍK Dušan
ekonóm
(9. 7. 1931 Kľačany - 30. 11. 1984 Bratislava)

LAŤÁK Ján (Chyžnianský)
mecén
(26. 4. 1840 Chyžné, Poľsko - 10. 7. 1911 Chyžné, Poľsko)

SLEZÁK Ervín (pôv. Schlesinger)
ekonóm, vysokoškolský učiteľ
(7. 11. 1921 Námestovo - 16. 7. 1981 Levoča)

JOŠTIAK Jozef
publicista, učiteľ, sociálny pracovník
(2. 8. 1893 Lomná - 17. 7. 1971 Buenos Aires, Argentína)

HORA Štefan (pôv. Loffay, pseud. Riasnický)
publicista, osvetový pracovník, sociológ
(18. 7. 1911 Trstená - 24. 11. 1982 Bratislava)

KOŠTIALIK Štefan
národnokultúrny pracovník, mecén
(20. 8. 1834 Bobrov - 19. 7. 1901 Spišské Podhradie)

MEDZIHRADSKÝ Ján Jaroslav
hudobný pedagóg, huslista
(3. 2. 1875 Dolný Kubín - 20. 7. 1961 Dolný Kubín)

MARTVOŇ Juraj
operný spevák
(29. 7. 1921 Trstená - 1991 Bratislava)

MNOHEL Štefan (pseud. Kopiecky, Trúchlohorský)
politik, redaktor
(30. 7. 1876 Novot' - 25. 10. 1944 Poprad)

V auguste 2011 si pripomíname...

MEŠTANČÍK Ján (pseud. Námestovský, Peter Meč)
literárny historik, kritik
(10. 7. 1908 Námestovo - 7. 8. 1981 Sarnia, Kanada)

KARDOSS Alexander (Kardoš, pseud. Drahotína Kardossová, Stráňan)
vlastivedný pracovník
(15. 8. 1861 Bátorce - 24. 2. 1931 Banská Bystrica)

SIVÁŇ Štefan
rezbár a insitný sochár, roľník
(17. 8. 1906 Babín - 9. 5. 1995 Babín)

STANKOVIČ Štefan (pseud. Števo)
spisovateľ, publicista, úradník

(19. 8. 1891 Trstená - 26. 9. 1978)

NOVACKÝ Ján Martin
botanik, vysokoškolský profesor
(11. 11. 1899 Tvrdošín - 19. 8. 1956 Sliač)

MEDZIHRADSKÝ Ján
učiteľ
(26. 8. 1771 Medzihradné, Dolný Kubín - 1831 Leštiny)

STYKOVÁ Anna (rod. Hodžová)
divadelná ochotníčka, redaktorka
(23. 8. 1866 Sučany - 30. 10. 1942 Dolný Kubín)

V septembri 2011 si pripomíname...

CHODÁK Ladislav
chemik
(20. 10. 1915 Dolný Kubín - 2. 9. 1981 Bratislava)

OŠKVAREK Ján
účastník protifašistického odboja, dôstojník
(24. 8. 1912 Pekelník, Poľsko - 5. 9. 1971 Ružomberok)

HROBOŇOVÁ Elena
ľudovýchovná a osvetová pracovníčka, spisovateľka
(17. 4. 1903 Istebné - 12. 9. 1961 Dolný Kubín)

TURČÁK Peter
notár, osvetový pracovník
(14. 9. 1896 Podbiel - 3. 6. 1975 Podbiel)

MAŤAŠÁK Jozef
kňaz, propagátor turistiky
(6. 2. 1884 O. Podzámok - 19. 9. 1926 Praha, poch. v S. Dubovej)

NATŠIN Ján (Náčin)
včelársky odborník
(20. 9. 1886 Breza - 21. 2. 1954 Piešťany)

JANČO Štefan
právník
(21. 9. 1906 Dolná Lehota, súčasť Oravského Podzámku - 10. 10. 1983 Martin)

CVINČEK Ján (pseud. Kysucký)
vlastivedný pracovník, stredoškolský profesor
(22. 9. 1901 Olešná - 2. 3. 1976 Dolný Kubín)

DAFČÍK Ján
spisovateľ, publicista, učiteľ
(25. 9. 1896 Ústie nad Oravou - po r. 1972 Buenos Aires)
KAVIAK Ignác (Kaviák, pseud. Kvetoslav, Slaničan)
literárny historik
(25. 9. 1861 Slanica, zatopená obec - 15. 1. 1886 Bratislava)

V októbri 2011 si pripomíname...

MATTOŠKA Libor (pôv. Jozef Holica, pseud. L. M. Oravský, Otecko, Páter Bohuznámy, Redaktor)
spisovateľ, redaktor, publicista
(2. 10. 1891 Horná Lehota - 30. 8. 1958 Horná Lehota)

ČAPLOVIČ Ján
národovec
(6. 10. 1876 Jasenová - 6. 3. 1925 Kovačica)

MURÍN Vendelín

lekárnik

(11. 10. 1866 Námestovo - 13. 6. 1925)

ĽATLIAK Ján (Ľatlák)

organizátor turistiky, osvetový pracovník, bankový úradník
(6. 2. 1876 Dolný Kubín - 12. 10. 1946 Dolný Kubín)

MARTVOŇ Ondrej

lekárnik, verejný činiteľ, redaktor

(14. 10. 1891 Hruštín - 11. 4. 1955 Pezinok)

RÓNA Žigmund (pôv. Neumann)

meteorológ, klimatológ

(13. 12. 1861 Tvrdošín - 22. 10. 1941 Budapešť)

WEINER - Kráľ Imrich (Imro)

maliar, kresliar, grafik, ilustrátor

(26. 10. 1901 Považská Bystrica - 11. 8. 1978 Bratislava)

ŠKRABÁK Peter

pedagóg, dirigent, recitátor, divadelný ochotník

(8. 6. 1924 Dolný Kubín - 28. 10. 1996 Dolný Kubín)

V novembri 2011 si pripomínáme...

DRENGUBJAK Ján Nepomuk (Drengubľjak, pôv.

Drnguljak)

maliar, rezbár

(31. 10. 1781 Zázrivá - po 1836)

REVICKÝ Karol Imrich (Reviczky, pseud. Deltophylus)

prekladateľ, diplomat

(4. 11. 1737 Viedeň, podľa niekt. pram. 1736 Veličná - 10. 8. 1793 Viedeň)

HATTALA Martin

jazykovedec

(4. 11. 1821 Trstená - 11. 12. 1903 Praha)

MIKLOŠICA Ján (Miklušica)

náboženský publicista, kňaz

(13. 4. 1858 Námestovo - 6. 11. 1911 Námestovo)

HVIEZDOSLAV (vl. menom Pavol Országh, ďalšie pseud.

Jozef Zbranský, Syn ľudu)

básnik, dramatik, prekladateľ, právnik

(2. 2. 1849 Vyšný Kubín - 8. 11. 1921 Dolný Kubín)

DANIELAK Jozef (pseud. R. Milošicov)

filológ, publicista

(15. 11. 1856 Námestovo - 5. 12. 1883 Námestovo)

PAJDUŠÁK Matúš (Pajdussák)

regionálny historik

(16. 11. 1871 Bobrov - 4. 7. 1950 Smižany)

BELOPOTOCKÝ Ján

kamenár, rezbár

(24. 11. 1866 Oravský Biely Potok - 10. 2. 1912 Oravský Biely Potok)

HALAŠA Peter ml.

právnik, banský odborník

(14. 7. 1918 Veličná - 24. 11. 1981 Bratislava, poch. vo Veličnej)

ZOCH Stanislav (pseud. Cerovan)

ľudovýchovní pracovník, publicista, učiteľ

(30. 1. 1852 Jasenová - 27. 11. 1911 Banská Bystrica)

KOVALIK Ján (pseud. Bohuznámy, Oravský, Peter Skala, Ustiansky)

spisovateľ, politik, učiteľ

(27. 11. 1861 Ústie nad Oravou - 8. 3. 1950 Žilina)

DEMIAN Baltazár (Demján)

maliar, kultúrny pracovník, lekár

(16. 5. 1803 Liptovský Hrádok - 28. 11. 1851 Dolný Kubín)

V decembri 2011 si pripomínáme...

FRAUWIRTH Marek

študent

(1. 12. 1911 Zakopané - 17. 11. 1939 Praha)

SMRČKA Xaver František

protagonista československej spolupráce

(16. 12. 1816 Humpolec - 16. 12. 1890 Tábor)

ŠÍPKA Juraj

učiteľ, publicista

(16. 7. 1815 Liptovský Trnovec - 18. 12. 1891 Partizánska Lupča)

ŠMÁLIK Štefan

historik, kňaz, stredoškolský profesor

(17. 12. 1908 Šuňava - 21. 12. 1991 Oravský Biely Potok)

MADERA Michal (pseud. Milovník mládeže, M. M.

Nestály)

ľudovýchovní pracovník, publicista, prekladateľ

(22. 12. 1891 Istebné - 25. 4. 1945 Liptovský Mikuláš)

ZMEŠKAL Móric (Zmeskal, Zmesskal)

stoličný hodnostár, právnik

(24. 12. 1801 Leštiny - 2. 6. 1871 Leštiny)

TURZO Juraj (Thurzo de Bethlenfalva, Turso)

vojenský veliteľ, stoličný a krajinský hodnostár, zemepán

(2. 9. 1567 hrad Lietava - 24. 12. 1616 Bytča, poch. na Oravskom hrade)

JANOŠKA Jur (pseud. Bysterský)

literárny kritik, redaktor, kultúrny a verejný pracovník,

cirkevný hodnostár

(25. 12. 1856 Dolný Kubín - 27. 1. 1930 Liptovský Mikuláš)

KOČIAN Anton (Koczyan)

zoológ, lesník

(2. 8. 1835 Maków, Poľsko - 22. 12. 1916 Dolný Kubín)

ZOCH Ivan Branislav (pseud. Branislav, Čika-Apik, Ivan

Broz, I. Br. Jasenovský, I. Br. Jánošíkovič, Iv. Br. Jaseňovský, Podkohútov, Rybrcol, Zvekan)

encyklopedista, spisovateľ, prekladateľ, pedagóg

(24. 6. 1843 Jasenová - 27. 12. 1921 Modra)

KUBAČKA Ján

osvetový pracovník, učiteľ

(7. 12. 1904 Dolný Kubín - 28. 12. 1981 Dolný Kubín)

HERKEĽ Jozef

folklorista, kňaz

(30. 12. 1816 Vavrečka - 26. 4. 1898 Bziny).

Marta Franeková

Predstavujeme

Žije a pracuje ako učiteľka Materskej školy v Oravskom Veselom

Účasť a umiestnenie na súťažiach:

2006 Florinova jar – 2. miesto – poézia

2008 Florinova jar – 1. miesto – poézia

2009 Kridla Ivana Laučíka – cena za poéziu

2010 Novomestské literárne rozlety – 1. miesto – poézia

2010 Kridla Ivana Laučíka – uznanie za poéziu

ach vrba, vrbočka

..vraj
už mám zabudnúť
na chodník
šepkaný skrytými
túžbami

olámať prútiky
nesmelo
klíčiace pod lístím
v samote
na dlani

škodí ti
prebytok nežných slov
pod kôru
do diaľky
hladkaný

musím ti odumrieť
skôr ako
ďalšia noc
píšťalku vykrúti
rozhojdaj piesenku
o tichu
o žiali

a ja... sa umlčím

iba ty smieš pohľadáť moje letokruhy

..skôr ako zas rozkvitnem
keď to bolí
najmenej
nemé a odumreté zrež
hlboko
až do starého dreva a
dovoľ slnku
presvetliť mi korunu stuhami
plodonosných
pukov

v nich si ťa prehmatám
do poddajného ticha
a
keď mi bude
prismutno
nazriem do teba a šepnem

*pritúl' ma
bojím sa
že už som
privykla..*

srdce mi šelestí zastretým falzetom

..pristihol si ma
ako sa púšťam naboso
strmo nadol
tvojím údolím

radšej neotváram oči
nech nestratím istotu
že chrániš moje pocity
vyspievané
husľami primalými pre
tvoje ramená
dôverne
do tmy

tuho ma objímeš až
neha vo mne praská a
skúšaš sa pridať
o oktávu
nižšie ...

zmalátnievam

zunivo sa
predýcham
vlažným lesom
tvojich potokov až k rukám
už ma netrápi
prudké klesanie
mäkko rozstrapkaného horizontu

len ma pevne drž
...

kopíruj ma nehov

lavírovaním obrús
hrany
včerajších prosieb
zajtrajších
odmietaní

chvejúcim slovom
rozotri mi
červeň na líca
pastelovo
a hneď nato
ma nechaj
padnúť
na tvoje plátno
priesvitne bezfarebnú

..milujem keď ma kopíruješ
ako zaspávam a
potom celý deň
hľadám odtlačky tvojich rúk
v šrafovaní
okolo členkov

zmývam si ťa
z očí
proti smeru túžob

vykrikujem
rozkresleným veršom do okien

*milujem keď
ma kopíruješ...*

Tomáš Toček

ÚSMEV

Bol to dlhý deň,
s rosou v stopách trávy
čučoriedkami za viečkami
nebo na jazyku,
paranormálne obyčajný
na krátkej frekvencii,
no predsa jeden z tých,
ktorý sa nezabúda.

PYŠNÁ PRINCEZNÁ

Môžeš byť sochou
na okraji schodov,
dávať pozor na fontánu,
alebo kamennou bohyňou lásky
pre zaľúbené holuby,
môžeš byť tieňom
letných nocí,
či len skvostom
na námestí,
ale nemôžeš byť dokonalá
s odpadnutým nosom
a prstami

NA CESTU

Kladieš odpor
Nielen fyzikálnym zákonom,
Ešte aj mne
Berieš pokoj nocí,
Echom každého kroku
Sľubuješ návrat.
Aspoň ti dám talizman -
Maj ho prosím stále na krku.

KALERÁB

Splním ti tri želania.
Ak ma pozveš na drink
umyjem aj polku príborníka,
zaplatím večeru,
či tenkostenné červené;
stále váhaš?
Obrúsok plný omrvíniek
môže skrývať
lístok na operu,
(alebo návod na neveru)
akákoľvek návnada je vhodná;

hovoríš, že sa nikdy nechytíš?
možno, mňa však baví
chodiť na ryby.

PRÍJEMNÁ (podd'umbierka)

Okienko do sveta
záverečný stôl,
horský čaj,
ktorý zahreje na duši,
tak ako úsmev od čašníčky,
keď má vôňu a chuť,
nepotrebujeme zmoknuté líca
ani prázdny svet
plný ľudí,
radšej hore – na skok ku oblakom
opäť sa nadýchnuť

SAMA (večerná dezilúzia)

Vonku kvitnú šípky,
presne si pamätáš
ruže
chceš si kúpiť lístok do kina,
taký romantický,
jeden leží pri nohách
a druhý si stúpne na špičky,
čaká či ho pobozkáš.

NEPREMIETAJÚ

Zrazu sa ti vynoria
všetky povodne a záplavy
si slabý ako steblo trávy,
čo prerastá ťažobou
nespasených lúk.

DAR

Pod' dáme si čaj,
len tak v klúde
porozmýšľajme,
hoci o reinkarnácii snehuliaka
alebo odraze zimy
v jeho čiernom oku,
vlastne nejde ani o horúcu vodu
či o osud uhoľných baní,
ide o nás
aby sme si vedeli nájsť
na seba čas.

Otília Štepitová

GAZDOVKA

Meno jej dali Anjela, Angelika. Po skončení školy robila doma na gazdovstve.

- Tu si peniaze na veno nezarobím – povedala raz večer mame.

- Idem do Ostravy.

Ako povedala, tak urobila. Mocné dievča vystriedalo dve či tri roboty, kým ju dali na váhu.

Z vysokého násypu – rampy — vyklápačky vysýpali uhlie do pristaveného vagóna na váhe. Dala signál šoférovi, zapísala, koľko vysypal. Na jeho miesto sa už blížila ďalšia. Keď váha zaznamenala stanovené tony nákladu, odbrzdila vagón, ktorý sa po naklonenej rovine pohol k rušni. Nastavila na váhu ďalší, prázdný. Auto za autom, vagón za vagónom. Robila spoľahlivo, nemala fajčiarske prestávky ani neodskakovala na pivo. Cez prestávku zjedla a vypila, čo si nachystala.

V duchu si predstavovala, čo si za zarobené peniaze kúpi. Bude to jalovička. Otelí sa, teľa sa odchová. Mlieko či tvaroh predá. Kúpi mladého býčka, popasie sa rok – dva, predá ho ...

Domov chodila ako všetci Oravci raz za týždeň či za dva. Prihodilo sa, že najčastejšie cestovala so šoférom, krajanom, mládencom z tej istej hornooravskej obce ako ona. Rozprávali sa málo: Nebolo o čom. Oboch pohlcovala robota. Keď si Jozef na jar kúpil motorku, v lete jej navrhol, že môžu ísť na nej spolu a o benzín sa podelia.

Ani jeden z nich pred druhým nespomínal svoje sny a plány. O sebe vedeli, že ich matere bývajú v dreveniciach s jednou izbou a pitvorom. Chovajú kravy, ovce, prasa a hydinu. Zistili, že jeden ako druhý sú pracovití, šporovliví, peniaze len tak nerozhadzujú. Keď sa jej opýtal: „Nešla by si za mňa?“ Odpovedala: „A možno aj hej.“

Šofér a robotníčka v Ostrave sa zobrali. Hneď na začiatku vysvitlo, že sa k sebe nehodia.

- Budeme gazdovať, vraví Anjela. Prikúpime poľa a dobytok.

- A to zasa nie, - Jozef na to. Ja si svoju robotu nepustím, nenechám.

Ty budeš viesť svoj život a ja svoj.

Začas robili a bývali spolu na slobodárni, kým neprišlo tehotenstvo. Rozhodla sa realizovať svoj sen. Mužovi vraví:

- Idem domov a zostanem tam. Budem gazdovka.

Pole a dobytok bolo prvé, do čoho vložila svoje peniaze.

- Vôbec mi ako chlap nepomáhaš - hovorí mužovi.

Keď prišiel ustatý a nevyspatý domov, ani nemal síl pomáhať. Čakala dieťa, ale chcela svoje gazdovstvo ešte rozšíriť. Na to jej triezvo povedal:

- Ber si toľko na seba, koľko uvládzeš.

Ťažko robila. Prvá vstávala, posledná líhala. Kúpila traktor, kosačku a cirkulár. Rozšírila hospodársky dvor.

Porodila troch synov.

Za ušetrené i nagazdované peniaze sa rozhodla postaviť dom. Nech žijú ako ostatní ľudia. Muž dva razy doviezol z Ostravy piesok a raz tvárnice. Ale zaplatila to ona, ako platila tiež chlapom, čo stavali dom.

- No viete, bolo vám to do porazenia: Príde domov a do nijakej roboty sa neberie. Vyjde si len hore do manzardky a spí! Nedával mi ani peniaze na domácnosť. Naveľa – naveľa som ho primusela, aby platil aspoň za elektrinu

Chovala dve kravy, býka, jalovicu, dve – tri svine, aby mala peniaze na ďalšie gazdovanie.

- Nemyslite si, že sme žili po starom ako v drevenici! Mám zariadenie domu ako ostatní ľudia.

Keď chlapci rástli a vystrájali, mrzelo ju, že ich otec nenapomenie.

- Veď im dačo povedz, nech sa nepohlušia, dohovára la mu.

- Nechovám vás, tak ani hrešiť ani biť vás nebudem – tieto slová nepovedal žene, ale deťom.

Z domu si ani stravu nebral, aby, ako vravel, im neodjedal ...

Rok bol ako šofér na prácach v zahraničí, 3 roky v železniarnach. Hoci sa za ten čas odcudzili, podarilo sa jej

ho zviešť a porodila ešte dve dievčatá.

- Dcéry som veľmi chcela, preto som to vymyslela. Sú mi vždy poruke, sú mi viac oporou ako synovia ...

Muž sa v robote zodial. Po jeho smrti ostala vkladná knižka na 100 000 korún a veľa diplomov, čestných uznání za svedomitú prácu, za výsledky v súťaži, za milióny kilometrov bez nehody.

(- No, čože mal z toho?)

Dva mesiace po pohrebe otca sa dvaja synovia viezli na aute a havarovali. Jeden z nich zomrel. Ostali po ňom štyri malé deti, najmladšie 8 – mesačné.

- Dost som nagazdovala v tej drine. Dala som peniaze obom synom. Druhému o čosi viac, že tú haváriu vôbec prežil. I vnúčatám po nebohom synovi pomáhám.

Dcéry sú slobodné, bývajú v dome pri matke. Obe sú zamestnané, no vedia všetko, čo má viesť riadna gazdovka. Gazdovka nie je gazdiná, je to gazda. Gazdami, gazdovkami boli ženy, ktorých chlapi odišli za zárobkom.

- Najstaršiemu synovi som okrem peňazí dala pekný pozemok, aby si mohol postaviť dom, i kvádry som mu dala. Varila som zo svojho pre robotníkov, keď dom staval ... Pýta odo mňa 200 000 korún, aby som ho vyplatila z domu. Toto žiada od chorej matere. A dcéry kdeže sa podejú? Tým som nedala nič.

Vyjde si na balkón alebo na terasu tento môj syn ... Ktorýmkoľvek oblokom vyzerá von, vidí si mat'. Ako by nevidel, veď dom stojí na mojom pláci ... Pozerá, nadáva mi, mrzko kláje. Ach, veď si to odmodlí ... Čaká na materinu smrť.

Keď Anjelu odviezla sanitka do nemocnice, pri dome ostalo nepohrabané seno a v maštali teľná krava. Anjela má vysoký tlak, upchaté cievy. Objednaná je na operáciu do Bratislavy. Trojitý bajpas. Len čo sa jej tlak upraví, pôjde. Sedí na nemocničnej posteli, mrví zrnká ruženca, a myšlienkami je doma. Či to seno pobrali, alebo zmoklo? A čo krava? Na stene visí malý krížik s chudučkým Kristom. Oči sa jej na ňom zastavili:

- Čo som komu urobila, že mi toľkú ťarchu kladieš na plecيا? To je už hádam koniec? A kravu chuderku treba predať, kto by ju dožil, keď dievčatá sú v robote ... Bože môj, celý život len drina. Ak je to trest, za čo?

Na Mikuláša 2009

Príbeh je skutočný.

Miroslav Karcol

Motorka s privesom

Život v hornej Plešivej tak ako aj v iných zázrivských osadách nebol ľahký. Dolu do Ústredia chodili ľudia pešo, po väčšie nákupy na koňoch s vozmi po hrboľatej kameňmi vydláždenej ceste dolu pasekami. Zmena k lepšiemu nastala, keď združenie JHR získalo za Dubčeka peniaze na cestu. To už skúšali ľudia chodiť do dediny na nákupy či ku autobusu na motorkách. O kúpe motorky uvažoval aj sused Ondrej, ktorý bol dlhoročným vodičom.

-Kúpim dajakú päťstovku alebo tristopäťdesiatku zo sajdkou. Do sajdky drbnem vrecko múky a batoh s nákupom a za seba posadím babu a budeme sa voziť.- uvažoval sused často, no najmä vtedy keď si z ušetreného vreckového stihol kúpiť nejaký poldecák v bufete pred istebnianskou fabrikou. Sledoval inzeráty

a jedného dňa došlo k historickej udalosti a kúpe vytúženej motorky. Dva dni ju obzeral spolu so synmi Lacom, ktorý robil vodiča kdesi na uhľových skladoch a Vladom, ktorý bol vyučeným automechanikom, ale aj s najmladším Jozefom. Keď ich domáca gazdina spucoval, že nič nerobia, iba stoja pri motorke, dali ju do humna. Motorka stála vyleštená v humne niekoľko týždňov, iba v nedeľu ju na chvíľu vytiahli, trochu sa previezli, preleštili a zavreli späť do humna.

-Ondrej, prečo sa nevozíš na motorke a stále chodíš, prečo?- pýtali sa ho chlapi, keď išli pešo z roboty domov

- Mne stačí, keď si uvedomím, že ma doma čaká vyleštená mašina a hneď sa mi večer z poobednej zmeny ľahšie kráča hore kopcom.- odvetil Ondrej na zvedavé otázky.

Až raz presne na prvého mája, tuším v roku 1972 alebo 1973, vytiahol sused motorku, aby sa ráno zviezol k prvému autobusu.

O tretej popoludní vystúpili chlapi z robotníckeho autobusu. Otec sa vybral smerom do Plešivskej ulice. Sused za ním zakričal:

-Jozef počkaj! Mám tu motorku u Jožka Jurčíka. Vytiahnem ju a hore na Balkán len tak vyprdneme.

Vytiahol motorku, zavrel bránku, naštartoval. Posadil sa za korman, dozadu usadil otca.

-Jozef drž sa, aby som ťa nestratil, keď na to dupnem,- upozornil sused otca. Motorka sa pohla hore závozom popri vdove Bellovej, potom prešli cez Trepáreň, pri Mačinci zabočili doľava, potom doprava. Začal stupák. Pod Kamenitou bola ostrá ľavotočivá zákruta. Ondrej sa automaticky naklonil na ľavú stranu. Otec sa nahol tiež. Ako sa motorka nahla, zdvihla sa sajdká a začalo sa všetko váľať na ľavú stranu. Sused automaticky spustil nohu zo stupačky, aby zabránil prevaleniu. To však bola chyba. Noha mu vkĺzla pod stupačku a došlo k vyvaleniu motorky aj s pasažiermi. Keď otec zodvihol motorku a vytiahol spod nej suseda, spýtal sa:

-Ondej, čo je?

-Moja noha je v prdeli!- odpovedal sused s bolestivou grimasou v tvári. Otec mu vysúkal ľavú nohavicu. Noha sa mu hompálala a krvácala. Odložil ho na kraj medze vedľa cesty.

-Zostaň tu, ani sa nehýb! Ja sa za chvíľu vrátim, len zbehnem dolu zavolať sanitku. – rozkázal otec a rozbehol sa dolu dediny. Cestou povedal Agneši Klinovskej, ktorá poníže sadila zemiaky, čo sa stalo, aby išli k nemu. Otec zavolať sanitku. Za chvíľu prišiel Stano Matúš Lojzák z Dolnej Plešivej, dolnokúbínsky sanitkár aj so sestričkou. Preložili raneného suseda spoločne na nosidlá a vložili do sanitky. Otec išiel s ním ako doprovod. Pretože bol prvý máj a všetci svätili sviatok práce, museli ísť do vojenskej nemocnice do Ružomberku, ktorá mala v tento deň službu.

-Čo sa vám stalo, ujo?- spýtala sa mladá sestrička, ktorá vypisovala príjmový lístok.

-Voz ma privalil.- odvetil sused

-To máte nejakého prudkého koňa? Či ste boli v nejakom zlom mieste, že ste sa prevalili?- pýtala sa sestrička ďalej.

-Nie kôň, to motorka ma privalila.- vysvetlil dôvod úrazu Ondrej.

Nasledovalo snímkovanie. Röntgen ukázal dvojitú otvorenú zlomeninu. Sused ostal ležať v nemocnici, otec sa previezol v sanitke so Stanom Lojzákom do Kubína. Odtiaľ cestoval autobusom domov. Tu povedal, čo sa stalo, aj to, že sused bude musieť dlhšiu dobu ležať v nemocnici s nohou v sadre uviazanou na závaží.

Rovných jedenásť mesiacov maródoval so zlomenou nohou, veď päťdesiatdeväťročnému človeku sa už kosti nehoja tak ako pätnásťročnému šarvancovi. Po príchode z nemocnice sa hlásil u svojej závodnej lekárky.

-Kto vám poskytol prvú pomoc, pán Karcol?- spýtala sa ho doktorka Machajová.

-Mňa ošetroval vojenský doktor a nie žiadna krava!- zdôraznil sused fakt, že vojenský lekár je niečo viac nejaký podnikový lapiduch.

Keď prišiel na dopravu, zistil, že s jeho traktorom už chodí niekto iný a on mesiac pred odchodom do dôchodku ostal bez vozidla. S takýmto návratom nerátal, veď celú dobu počas maródky rozmýšľal o tom, ako môže podnik bez neho fungovať. Aj žene často vravieval, že si nemôže zobrať doma dovolenku, kedy si ona zmyslí, pretože jeho práca je dôležitá a on je nenahraditeľný. Pretože ešte stále potreboval k chôdzi paličku, poslala ho doktorka s poukazom ROH na mesiac do kúpeľov. Po návrate z kúpeľov už nasledovali iba vybavovačky okolo výstupu a odchod na dôchodok. Takto odišiel z Kovohút v Istebnom na zaslúžený dôchodok nenahraditeľný pracovník Ondrej Karcol.

60 Oravská knižnica Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne

Päťdesiate roky 20. storočia. V živote vtedajšej spoločnosti nastávali veľké zmeny. Nemali len politický charakter. Budoval sa priemysel, vznikali Jednotné roľnícke družstvá a v roku 1951 sa kládli aj základy okresných ľudových knižníc. Nebolo tomu ináč ani na Orave. Dennou realitou bol boj o priestory, ich vybavenie, zložitá získavanie finančných prostriedkov na nákup literatúry a mnoho iných, dnes už ťažko predstaviteľných problémov.

Oravská knižnica v súvislosti so 60-tým výročím svojej existencie pripravuje samostatnú publikáciu. Jej podstatnú časť budú tvoriť spomienky bývalých i súčasných pracovníkov a bohatá fotodokumentácia.

V našom časopise si chceme výročie pripomenúť uverejnením prvých strán metodických listov z 50-tych rokov 20. storočia.

